

Dokument ten służy wyłącznie do celów dokumentacyjnych i instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego zawartość

► **B****UMOWA**

między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób

(Dz.U. L 353 z 30.4.2002, s. 71)

zmienione przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Decision No 2/2003 of the EU-Swiss Joint Committee of 15 July 2003 (*)	L 187	55	26.7.2003
► <u>M2</u>	Decyzja Nr 1/2004 Wspólnego Komitetu UE-Szwajcaria z dnia 30 kwietnia 2004 r.	L 352	129	27.11.2004
► <u>M3</u>	Protokół do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem w charakterze Umawiających się Stron Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii oraz Republiki Słowackiej, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej	L 89	30	28.3.2006
► <u>M4</u>	Decyzja nr 1/2006 Wspólnego Komitetu UE-Szwajcaria z dnia 6 lipca 2006 r.	L 270	67	29.9.2006
► <u>M5</u>	Protokół do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej	L 124	53	20.5.2009
► <u>M6</u>	Decyzja nr 2/2011 Wspólnego Komitetu UE-Szwajcaria utworzonego na mocy art. 14 Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 30 września 2011 r.	L 277	20	22.10.2011
► <u>M7</u>	Decyzja nr 1/2012 Wspólnego Komitetu utworzonego na podstawie Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 31 marca 2012 r.	L 103	51	13.4.2012
► <u>M8</u>	Decyzja nr 1/2014 Wspólnego Komitetu utworzonego na podstawie Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 28 listopada 2014 r.	L 367	122	23.12.2014
► <u>M9</u>	Decyzja Wspólnego Komitetu nr 1/2015 ustanowionej na mocy art. 14 Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 8 czerwca 2015 r.	L 148	38	13.6.2015

(*) Akt ten nie został nigdy opublikowany w języku polskim.

▼B**UMOWA**

**między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi,
z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony,
w sprawie swobodnego przepływu osób**

▼M5

WSPÓLNOTA EUROPEJSKA,
KRÓLESTWO BELGII,
REPUBLIKA BULGARII,
REPUBLIKA CZESKA,
KRÓLESTWO DANII,
REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,
REPUBLIKA ESTOŃSKA,
IRLANDIA,
REPUBLIKA GRECKA,
KRÓLESTWO HISZPANII,
REPUBLIKA FRANCUSKA,
REPUBLIKA WŁOSKA,
REPUBLIKA CYPRYJSKA,
REPUBLIKA ŁOTEWSKA,
REPUBLIKA LITEWSKA,
WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,
REPUBLIKA WĘGIERSKA,
MALTA,
KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,
REPUBLIKA AUSTRII,
RZECZPOSPOLITA POLSKA,
REPUBLIKA PORTUGALSKA,
RUMUNIA,
REPUBLIKA SŁOWENII,
REPUBLIKA SŁOWACKA,
REPUBLIKA FINLANDII,
KRÓLESTWO SZWECJI,
ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII
PÓŁNOCNEJ,
z jednej strony, oraz
KONFEDERACJA SZWAJCARSKA,
z drugiej strony,

▼B

przekonane, że swobodny przepływ osób między terytoriami Umawiających się Stron jest kluczowym elementem dla harmonijnego rozwoju stosunków między nimi,

zdecydowane wprowadzić swobodny przepływ osób między sobą na podstawie postanowień stosowanych we Wspólnocie Europejskiej,

POSTANOWIŁY ZAWRZEĆ NINIEJSZĄ UMOWĘ:

I. POSTANOWIENIA PODSTAWOWE

Artykuł 1

Cel

Celem niniejszej Umowy, dla dobra obywateli państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej i Szwajcarii, jest:

- a) przyznanie prawa wjazdu, pobytu, dostępu do pracy w charakterze pracowników najemnych, podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w charakterze osób pracujących na własny rachunek oraz prawa do pozostania na terytorium Umawiających się Stron;
- b) ułatwienie świadczenia usług na terytorium Umawiających się Stron, w szczególności liberalizacja świadczenia usług o krótkim okresie trwania;
- c) przyznanie prawa wjazdu i pobytu na terytorium Umawiających się Stron osobom niepodlegającym działalności gospodarczej w kraju przyjmującym;
- d) przyznanie tych samych warunków życia, zatrudnienia i pracy jak te przyznane własnym obywatelom.

Artykuł 2

Niedyskryminacja

Obywatele jednej z Umawiających się Stron, którzy są legalnie rezydentami na terytorium innej Umawiającej się Strony nie podlegają, przy stosowaniu postanowień załączników I, II i III do niniejszej Umowy lub zgodnie z nimi, jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na przynależność państwową.

Artykuł 3

Prawo wjazdu

Gwarantuje się prawo wjazdu obywateli jednej Umawiającej się Strony na terytorium innej Umawiającej się Strony zgodnie z postanowieniami ustanowionymi w załączniku I.

Artykuł 4

Prawo pobytu i dostępu do działalności gospodarczej

Prawo pobytu i dostępu do działalności gospodarczej jest zagwarantowane, o ile artykuł 10 nie stanowi inaczej oraz zgodnie z postanowieniami załącznika I.

Artykuł 5

Osoby świadczące usługi

1. Bez uszczerbku dla innych szczególnych umów między Umawiającymi się Stronami, dotyczących w szczególności świadczenia usług (włączając Porozumienie w sprawie zamówień rządowych, o ile dotyczą one świadczenia usług), osoby świadczące usługi, w tym spółki zgodnie z postanowieniami załącznika I, mają prawo do świadczenia usług na terytorium drugiej Umawiającej się Strony przez okres nieprzekraczający 90 dni rzeczywistych prac w danym roku kalendarzowym.

2. Osoby świadczące usługi mają prawo wjazdu oraz pobytu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony:

▼B

- a) w przypadku gdy mają one prawo do świadczenia usługi na mocy ustępu 1 lub na mocy postanowień Porozumienia wymienionego w ustępie 1;
 - b) lub, jeśli warunki określone w literze a) nie są spełnione, w przypadku gdy otrzymały one zezwolenie na świadczenie usług właściwych organów zainteresowanej Umawiającej się Strony.
3. Obywatele Państwa Członkowskiego Wspólnoty Europejskiej lub Szwajcarii wjeżdżający na terytorium Umawiającej się Strony wyłącznie w celu uzyskania usług mają prawo wjazdu oraz pobytu.
4. Prawa określone w niniejszym artykule gwarantuje się zgodnie z postanowieniami ustanowionymi w załącznikach I, II i III. Limity ilościowe artykułu 10 nie mogą być stosowane wobec osób określonych w niniejszym artykule.

*Artykuł 6***Prawo pobytu osób nieprowadzących działalności gospodarczej**

Prawo pobytu na terytorium Umawiającej się Strony gwarantuje się osobom nieprowadzącym działalności gospodarczej zgodnie z postanowieniami załącznika I odnoszącymi się do osób nieaktywnych.

*Artykuł 7***Inne prawa**

Umawiające się Strony uwzględniają, zgodnie z załącznikiem I, następujące prawa w odniesieniu do swobodnego przepływu osób:

- a) prawo do równego traktowania z obywatelami w odniesieniu do dostępu oraz prowadzenia działalności gospodarczej, jak również warunków życia, zatrudnienia i pracy;
- b) prawo do mobilności zawodowej i geograficznej, które umożliwi obywatelom Umawiających się Stron swobodne przemieszczanie się na terytorium kraju przyjmującego oraz wykonywanie zawodu według własnego wyboru;
- c) prawo pozostania na terytorium Umawiającej się Strony po zakończeniu działalności gospodarczej;
- d) prawo pobytu dla członków rodzin, niezależnie od ich obywatelstwa;
- e) prawo członków rodzin do prowadzenia działalności gospodarczej, niezależnie od ich obywatelstwa;
- f) prawo nabywania nieruchomości, o ile jest to związane z wykonywaniem praw przyznanych na mocy niniejszej Umowy;
- g) w okresie przejściowym – prawo, po zakończeniu prowadzenia działalności gospodarczej lub okresu pobytu na terytorium Umawiającej się Strony, do powrotu na to terytorium w celu prowadzenia działalności gospodarczej oraz prawo przekształcenia zezwolenia na pobyt czasowy w zezwolenie na pobyt stały.

▼ **B***Artykuł 8***Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego**

Umawiające się Strony uwzględniają, zgodnie z załącznikiem II, koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, szczególnie w celu:

- a) zagwarantowania równości traktowania;
- b) określenia stosowanego ustawodawstwa;
- c) dodania, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczenia i obliczenia takich świadczeń, wszelkich okresów branych pod uwagę przez ustawodawstwo krajowe zainteresowanych państw;
- d) wypłacania świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytorium Umawiających się Stron;
- e) wzmocnienia wzajemnej pomocy administracyjnej i współpracy między organami a instytucjami.

*Artykuł 9***Dyplomy, świadectwa i inne kwalifikacje**

W celu ułatwienia obywatelom państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej i Szwajcarii uzyskania dostępu i prowadzenia działalności w charakterze pracowników najemnych oraz osób pracujących na własny rachunek i do świadczenia usług Umawiające się Strony podejmą niezbędne środki, zgodnie z załącznikiem III, dotyczące wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych kwalifikacji oraz koordynacji postanowień ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Umawiających się Stron na temat dostępu oraz prowadzenia działalności w charakterze pracowników najemnych oraz osób pracujących na własny rachunek i świadczenia usług.

II. POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE*Artykuł 10***Postanowienia przejściowe i rozwój Umowy**

1. Przez okres pięciu lat od wejścia w życie Umowy Szwajcaria może utrzymać limity ilościowe w odniesieniu do dostępu do działalności gospodarczej dla następujących dwóch kategorii pobytu: pobyt przez okres przekraczający cztery miesiące, lecz nieprzekraczający jednego roku oraz pobyt przez okres równy lub przekraczający jeden rok. Nie ma ograniczeń w odniesieniu do pobytu nieprzekraczającego okresu czterech miesięcy.

Począwszy od szóstego roku, znosi się wszelkie limity ilościowe stosowane do obywateli państw członkowskich Wspólnoty Europejskiej.

▼ **M3**

1a. Do dnia 31 maja 2007 r. Szwajcaria może utrzymać limity ilościowe w zakresie dostępu pracowników najemnych zatrudnionych w Szwajcarii oraz dla osób pracujących na własny rachunek będących obywatelami Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej w odniesieniu do następujących dwóch kategorii pobytu: pobyt przez okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok, oraz pobyt przez okres równy lub przekraczający jeden rok. Na pobyt krótszy niż cztery miesiące nie ma żadnych ograniczeń ilościowych.

▼ M3

Przed upływem okresu przejściowego wymienionego powyżej Wspólny Komitet dokona przeglądu funkcjonowania okresu przejściowego stosowanego wobec obywateli nowych Państw Członkowskich na podstawie sprawozdania Szwajcarii. Po zakończeniu przeglądu, nie później niż pod koniec okresu wymienionego powyżej, Szwajcaria powiadomi Wspólny Komitet o tym, czy będzie nadal stosować limity ilościowe wobec pracowników zatrudnionych w Szwajcarii. Szwajcaria może nadal stosować wymienione środki do dnia 31 maja 2009 r. W razie braku takiego powiadomienia, okres przejściowy wygasa w dniu 31 maja 2007 r.

Po upływie okresu przejściowego określonego w niniejszym ustępie, wszelkie limity ilościowe mające zastosowanie do obywateli Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii oraz Republiki Słowackiej zostają zniesione. Wymienione Państwa Członkowskie są uprawnione do wprowadzenia na takie same okresy takich samych ograniczeń ilościowych względem obywateli szwajcarskich.

▼ M5

1b. Do dwóch lat od dnia wejścia w życie Protokołu do niniejszej Umowy w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, Szwajcaria może utrzymać limity ilościowe w zakresie dostępu pracowników zatrudnionych w Szwajcarii oraz dla osób prowadzących działalność na własny rachunek, będących obywatelami Republiki Bułgarii i Rumunii w odniesieniu do następujących dwóch kategorii pobytu: pobytu na okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok, oraz pobytu na okres jednego roku lub przekraczający jeden rok. Pobyt nieprzekraczający czterech miesięcy nie podlega żadnym ograniczeniom ilościowym.

Przed upływem okresu przejściowego wymienionego powyżej Wspólny Komitet dokona przeglądu funkcjonowania okresu przejściowego stosowanego wobec obywateli nowych państw członkowskich na podstawie sprawozdania Szwajcarii. Po zakończeniu przeglądu i najpóźniej w momencie upływu okresu wymienionego powyżej Szwajcaria powiadomi Wspólny Komitet o tym, czy będzie nadal stosować limity ilościowe wobec pracowników zatrudnionych w Szwajcarii. Szwajcaria może nadal stosować wymienione środki przez okres najwyżej pięciu lat po wejściu w życie wyżej wymienionego Protokołu. W razie braku takiego powiadomienia okres przejściowy wygasa z końcem dwuletniego okresu określonego w akapicie pierwszym.

Po upływie okresu przejściowego określonego w niniejszym ustępie wszelkie limity ilościowe mające zastosowanie do obywateli Republiki Bułgarii i Rumunii zostają zniesione. Wymienione państwa członkowskie są uprawnione do wprowadzenia na takie same okresy takich samych ograniczeń ilościowych względem obywateli Szwajcarii.

▼ B

2. Przez maksymalny okres dwóch lat Umawiające się Strony mogą utrzymać kontrole priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy oraz wynagrodzeniami i warunkami pracy stosowanymi

▼B

do obywateli drugiej Umawiającej się Strony, włączając osoby świadczące usługi, wymienione w artykule 5. Przed końcem pierwszego roku Wspólny Komitet rozważy, czy powyższe ograniczenia powinny zostać utrzymane. Może on skrócić maksymalny okres dwóch lat. Kontrole priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy nie mają zastosowania do osób świadczących usługi zliberalizowane na podstawie szczególnych umów między Umawiającymi się Stronami dotyczących świadczenia usług (włączając Porozumienie w sprawie niektórych aspektów zamówień rządowych, o ile obejmują one świadczenie usług).

▼M3

2a. Szwajcaria oraz Republika Czeska, Republika Estońska, Republika Łotewska, Republika Litewska, Republika Węgierska, Rzeczpospolita Polska, Republika Słowenii oraz Republika Słowacka mogą utrzymać do dnia 31 maja 2007 r., w odniesieniu do pracowników jednej z tych Umawiających się Stron zatrudnionych na ich terytorium, kontrole priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy oraz wynagrodzeń i warunków pracy mających zastosowanie do obywateli danej Umawiającej się Strony. Te same kontrole mogą być utrzymane względem osób świadczących usługi w następujących czterech sektorach: działalność usługowa związana z ogrodnictwem, budownictwo, łącznie z pokrewnymi branżami, działalność detektywistyczna i ochroniarska, sprzątanie i czyszczenie obiektów (odpowiednio kody NACE ⁽¹⁾ 01.41; 45.1 do 4; 74.60; 74.70), o których mowa w art. 5 ust. 1 Umowy. Szwajcaria w okresach przejściowych wymienionych w ust. 1a, 2a, 3a i 4a przyznaje pierwszeństwo dostępu do własnego rynku pracy pracownikom będącym obywatelami nowych Państw Członkowskich przed pracownikami będącymi obywatelami krajów niebędących członkami UE ani EFTA. Kontrole priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy nie mają zastosowania do osób świadczących usługi zliberalizowane na mocy specjalnej umowy między Umawiającymi się Stronami w sprawie świadczenia usług (włącznie z Porozumieniem w sprawie niektórych aspektów zamówień rządowych w zakresie, w jakim obejmują one świadczenia usług). W tym samym okresie mogą być utrzymane wymogi dotyczące kwalifikacji w zakresie wydawania zezwoleń na pobyt krótszy niż cztery miesiące ⁽²⁾ jak również wobec osób świadczących usługi w czterech wyżej wymienionych sektorach, o których mowa w art. 5 ust. 1 Umowy.

W terminie do 31 maja 2007 r. Wspólny Komitet dokona przeglądu funkcjonowania środków przejściowych zawartych w niniejszym ustępie na podstawie sprawozdania sporządzonego przez każdą z Umawiających się Stron wprowadzających wymienione środki w życie. Po zakończeniu przeglądu, najpóźniej do 31 maja 2007 r., Umawiająca się Strona, która wprowadziła w życie środki przejściowe zawarte w niniejszym ustępie oraz powiadomiła Wspólny Komitet o zamiarze dalszego stosowania takich środków przejściowych będzie mogła je nadal stosować do 31 maja 2009 r. W razie braku takiego powiadomienia, okres przejściowy wygasa w dniu 31 maja 2007 r.

⁽¹⁾ NACE: Rozporządzenie Rady (EWG) nr 3037/90 z dnia 9 października 1990 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej (Dz.U. L 293 z 24.10.1990, str. 1), ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 29/2002 z dnia 19 grudnia 2001 r. (Dz.U. L 6 z 10.1.2002, str. 3).

⁽²⁾ Pracownicy mogą składać wnioski o krótkoterminowe zezwolenia na pobyt w ramach limitów wymienionych w ust. 3a, nawet na okres krótszy niż cztery miesiące.

▼ **M3**

Po upływie okresu przejściowego określonego w niniejszym ustępie wszelkie ograniczenia, o których mowa powyżej w niniejszym ustępie, zostają zniesione.

▼ **M5**

2b. Szwajcaria oraz Republika Bułgarii i Rumunia mogą utrzymać do dwóch lat po wejściu w życie Protokołu do niniejszej Umowy, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, w odniesieniu do pracowników jednej z tych umawiających się stron zatrudnionych na ich terytorium, kontrolę pierwszeństwa pracowników włączonych do rynku legalnej pracy oraz warunków płacy i pracy mających zastosowanie do obywateli innej umawiającej się strony. Te same mechanizmy kontroli mogą być utrzymane względem osób świadczących usługi, o których mowa w art. 5 ust. 1 Umowy, w następujących czterech sektorach: działalność usługowa związana z produkcją roślinną; usługi budowlane, w tym działalność pokrewna; działalność detektywistyczna i ochroniarska; sprząatanie i czyszczenie obiektów (kody NACE ⁽¹⁾ odpowiednio: 01.41; 45.1 do 4; 74.60; 74.70). W okresach przejściowych wymienionych w ust. 1b, 2b, 3b i 4c Szwajcaria przyznaje pierwszeństwo dostępu do swojego rynku pracy pracownikom będącym obywatelami nowych państw członkowskich w stosunku do pracowników będących obywatelami krajów niebędących członkami UE czy EFTA. Mechanizmy kontroli pierwszeństwa pracowników włączonych do rynku legalnej pracy nie mają zastosowania wobec osób świadczących usługi zliberalizowane na mocy specjalnej umowy między umawiającymi się stronami w sprawie świadczenia usług (w tym Porozumieniem w sprawie zamówień rządowych w zakresie, w jakim obejmują one świadczenie usług). W tym samym okresie mogą być utrzymane wymogi dotyczące kwalifikacji w zakresie wydawania zezwoleń na pobyt nieprzekraczający czterech miesięcy ⁽²⁾ jak również wobec osób świadczących usługi, o których mowa w art. 5 ust. 1 Umowy, w czterech wyżej wymienionych sektorach.

W terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie Protokołu do niniejszej Umowy, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, Wspólny Komitet dokonuje przeglądu funkcjonowania środków przejściowych zawartych w niniejszym ustępie na podstawie sprawozdania sporządzonego przez każdą z umawiających się stron wprowadzających wymienione środki w życie. Po zakończeniu przeglądu i najpóźniej dwa lata od dnia wejścia w życie wyżej wymienionego Protokołu umawiająca się strona, która wprowadziła w życie środki przejściowe zawarte w niniejszym ustępie oraz powiadomiła Wspólny Komitet o zamiarze dalszego stosowania takich środków przejściowych, będzie mogła je nadal stosować przez okres pięciu lat od dnia wejścia w życie wyżej wymienionego Protokołu. W przypadku braku takiego powiadomienia okres przejściowy wygasa z końcem dwuletniego okresu określonego w akapicie pierwszym.

Po upływie okresu przejściowego określonego w niniejszym ustępie wszelkie ograniczenia, o których mowa w niniejszym ustępie, zostają zniesione.

⁽¹⁾ NACE: rozporządzenie Rady (EWG) nr 3037/90 z dnia 9 października 1990 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej (Dz.U. L 293 z 24.10.1990, s. 1). Rozporządzenie ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003 r. (Dz.U. L 284 z 31.10.2003, s. 1).

⁽²⁾ Pracownicy mogą składać wnioski o krótkoterminowe zezwolenia na pobyt w ramach limitów wymienionych w akapicie 3b, nawet na okres nieprzekraczający czterech miesięcy.

▼ **B**

3. Wraz z wejściem w życie niniejszej Umowy oraz do końca piątego roku Szwajcaria zarezerwuje corocznie w ramach swoich ogólnych limitów stosowanych do pracowników najemnych oraz osób pracujących na własny rachunek ze Wspólnoty Europejskiej co najmniej 15 000 nowych zezwoleń na pobyt, ważnych na okres równy lub przekraczający jeden rok, oraz 115 500 ważnych na okres przekraczający cztery miesiące, lecz nieprzekraczający jednego roku.

▼ **M3**

3a. Wraz z wejściem w życie Protokołu do niniejszej Umowy odnoszącego się do udziału w charakterze Umawiających się Stron nowych Państw Członkowskich wymienionych poniżej oraz do końca okresu wymienionego w ust. 1a, Szwajcaria zarezerwuje corocznie (*pro rata temporis*), w ramach swojego ogólnego limitu dla państw trzecich, minimalną liczbę wydawanych nowych zezwoleń na pobyt ⁽¹⁾ dla pracowników najemnych zatrudnionych w Szwajcarii i osób pracujących na własny rachunek będących obywatelami Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii oraz Republiki Słowackiej, zgodnie z następującym harmonogramem:

Do	Liczba zezwoleń na pobyt na okres równy lub przekraczający jeden rok	Liczba zezwoleń na pobyt na okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok
31 maja 2005 r.	900	9 000
31 maja 2006 r.	1 300	12 400
31 maja 2007 r.	1 700	15 800
31 maja 2008 r.	2 200	19 200
31 maja 2009 r.	2 600	22 600

▼ **M5**

3b. Po wejściu w życie Protokołu do niniejszej Umowy, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, i do końca okresu wymienionego w ust. 1b, Szwajcaria zarezerwuje corocznie (*pro rata temporis*), w ramach ogólnego limitu dotyczącego państw trzecich, minimalną liczbę wydawanych nowych zezwoleń na pobyt ⁽²⁾ dla pracowników zatrudnionych w Szwajcarii i osób prowadzących działalność na własny rachunek, będących obywatelami tych nowych państw członkowskich, zgodnie z następującym harmonogramem:

⁽¹⁾ Zezwolenia te będą przyznawane obok limitów wymienionych w art. 10 Umowy zarezerwowanych dla pracowników najemnych i osób pracujących na własny rachunek, będących obywatelami Państw Członkowskich w momencie podpisania Umowy (21 czerwca 1999 r.) lub obywatelami Republiki Cypryjskiej lub Republiki Malty. Zezwolenia te również obowiązują obok zezwoleń przyznawanych na podstawie istniejących umów dwustronnych dotyczących wymiany stażystów.

⁽²⁾ Pozwolenia te będą przyznawane obok limitów wymienionych w art. 10 Umowy zarezerwowanych dla osób zatrudnionych i prowadzących działalność na własny rachunek, będących obywatelami państw członkowskich w momencie podpisywania Umowy (21 czerwca 1999 r.) oraz państw członkowskich, które stały się umawiającymi się stronami do tej Umowy w Protokole z 2004 r. Pozwolenia te również obowiązują obok pozwoleń przyznawanych na podstawie istniejących umów dwustronnych między Szwajcarią i nowymi państwami członkowskimi.

▼ **M5**

Okres	Liczba zezwoleń na okres jednego roku lub przekraczający jeden rok	Liczba zezwoleń na okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok
Do końca pierwszego roku	362	3 620
Do końca drugiego roku	523	4 987
Do końca trzeciego roku	684	6 355
Do końca czwartego roku	885	7 722
Do końca piątego roku	1 046	9 090

▼ **B**

4. Bez względu na postanowienia ustępu 3, Umawiające się Strony uzgodniły następujące ustalenia: jeśli po upływie pięciu lat oraz do 12 lat od wejścia w życie Umowy liczba nowych zezwoleń na pobyt stały z każdej z kategorii określonych w ustępie 1, wydanych pracownikom najemnym i osobom pracującym na własny rachunek Wspólnoty Europejskiej, w danym roku przekracza średnią dla trzech poprzednich lat o więcej niż 10 %, Szwajcaria może, na kolejny rok, jednostronnie ograniczyć liczbę nowych zezwoleń na pobyt tej kategorii pracowników najemnych oraz osób pracujących na własny rachunek ze Wspólnoty Europejskiej do średniej z trzech poprzednich lat plus 5 %. W kolejnym roku liczba może zostać ograniczona do tego samego poziomu.

Bez względu na postanowienia poprzedniego akapitu, liczba nowych zezwoleń na pobyt, wydanych pracownikom najemnym oraz osobom pracującym na własny rachunek Wspólnoty Europejskiej, nie może zostać ograniczona do poziomu mniejszego niż 15 000 zezwoleń rocznie, ważnych na okres równy lub przekraczający jeden rok, oraz 115 500 rocznie, ważnych na okres przekraczający cztery miesiące, lecz nieprzekraczający jednego roku.

▼ **M3**

4a. Po upływie okresu wymienionego w ust. 1a i w niniejszym ustępie oraz przez okres do 12 lat od daty wejścia w życie Umowy, zastosowanie mają postanowienia art. 10 ust. 4 Umowy.

W przypadku pojawienia się poważnych zakłóceń na rynku pracy bądź ich groźby, Szwajcaria i każde z nowych Państw Członkowskich, które wprowadziło w życie środki przejściowe, powiadamia o tych okolicznościach Wspólny Komitet w terminie do 31 maja 2009 r. W takim przypadku kraj powiadamiający może nadal stosować środki opisane w ust. 1a, 2a i 3a w okresie do 30 kwietnia 2011 r. w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na jego terytorium. W takiej sytuacji roczna liczba zezwoleń na pobyt, o której mowa w ust. 1a, jest następująca:

Do	Liczba zezwoleń na pobyt na okres równy lub przekraczający jeden rok	Liczba zezwoleń na pobyt na okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok
31 maja 2010 r.	2 800	26 000
30 kwietnia 2011 r.	3 000	29 000

▼ **M3**

4b. W przypadku gdy na Malcie możliwe jest wystąpienie lub też występują zakłócenia na krajowym rynku pracy, które stanowią poważne zagrożenie dla poziomu życia lub poziomu zatrudnienia w danym regionie lub zawodzie, oraz gdy Malta podejmie decyzję o powołaniu się na postanowienia zawarte w rozdziale 2 „Swoboda przepływu osób” załącznika XI do Aktu Przystąpienia, wówczas środki ograniczające podjęte przez Malte wobec reszty Państw Członkowskich UE mogą również być zastosowane do Szwajcarii. W takim przypadku Szwajcaria jest uprawniona do podjęcia równoważnych wzajemnych środków wobec Malty.

Malta i Szwajcaria mogą podjąć decyzję o zastosowaniu wymienionej procedury do 30 kwietnia 2011 r.

▼ **M5**

4c. Po upływie okresu wymienionego w ust. 1b i w niniejszym ustępie oraz przez okres do 10 lat od daty wejścia w życie Protokołu do niniejszej Umowy, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, postanowienia art. 10 ust. 4 Umowy mają zastosowanie do obywateli tych nowych państw członkowskich.

W przypadku pojawienia się poważnych zakłóceń na rynku pracy bądź takiego ryzyka Szwajcaria lub którekolwiek z nowych państw członkowskich, które wprowadziło w życie środki przejściowe, powiadamia o takim stanie rzeczy Wspólny Komitet przed upływem pięcioletniego okresu przejściowego określonego w ust. 2b ust. 2. W takim przypadku kraj powiadamiający może nadal stosować wobec pracowników zatrudnionych na swoim terytorium środki opisane w ust. 1b, 2b i 3b przez okres do siedmiu lat od dnia wejścia w życie wyżej wymienionego Protokołu. W takiej sytuacji roczna liczba zezwoleń na pobyt, o której mowa w ust. 1b, jest następująca:

Okres	Liczba zezwoleń na okres jednego roku lub przekraczający jeden rok	Liczba zezwoleń na okres przekraczający cztery miesiące, lecz krótszy niż jeden rok
Do końca szóstego roku	1 126	10 457
Do końca siódmego roku	1 207	11 664

▼ **B**

5. Postanowienia przejściowe ustępów 1–4, w szczególności ustępu 2, dotyczące priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy oraz kontroli wynagrodzeń i warunków pracy, nie mają zastosowania do pracowników najemnych oraz osób pracujących na własny rachunek, które w chwili wejścia w życie niniejszej Umowy są upoważnione do prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Umawiających się Stron. Takie osoby w szczególności korzystają z mobilności zawodowej i geograficznej. Posiadacze zezwoleń na pobyt, ważnych na okres nieprzekraczający jednego roku, będą uprawnieni do odnowienia swoich zezwoleń; wykorzystanie limitów ilościowych nie może zostać użyte przeciwko nim. Posiadacze zezwoleń na pobyt stały, ważnych na okres równy lub przekraczający okres jednego roku, są automatycznie uprawnieni do przedłużenia zezwoleń. Tacy pracownicy najemni i osoby pracujące na własny rachunek tym samym korzystają z praw do swobodnego przepływu, przyznanych osobom zamieszkałym na stałe na mocy postanowień podstawowych niniejszej Umowy, w szczególności artykułu 7, od chwili jej wejścia w życie.

▼ **M3**

5a. Postanowienia przejściowe określone w ust. 1a, 2a, 3a, 4a i 4b, w szczególności postanowienia ust. 2a dotyczące priorytetu pracowników zintegrowanych z regularnym rynkiem pracy oraz kontroli wynagrodzeń i warunków pracy nie mają zastosowania do pracowników najemnych i osób pracujących na własny rachunek, które w momencie wejścia w życie niniejszego Protokołu do niniejszej Umowy odnoszącego się do udziału w charakterze Umawiających się Stron nowych Państw Członkowskich wymienionych we wspomnianym ustępie, są upoważnione do prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Umawiających się Stron. Osoby takie w szczególności korzystają z mobilności zawodowej i geograficznej.

Posiadacze zezwoleń na pobyt ważnych przez okres krótszy niż rok są uprawnieni do odnowienia swoich zezwoleń; nie można w odniesieniu do tych osób powoływać się na wyczerpanie limitów ilościowych. Posiadacze zezwoleń na pobyt ważnych przez okres równy lub przekraczający jeden rok są automatycznie uprawnieni do przedłużenia zezwoleń. Tacy pracownicy najemni i osoby pracujące na własny rachunek korzystają z praw do swobodnego przepływu przyznanych osobom zamieszkałym na stałe, na mocy postanowień podstawowych niniejszej Umowy, a w szczególności art. 7 Umowy, od momentu jej wejścia w życie.

▼ **M5**

5b. Postanowienia przejściowe zawarte w ust. 1b, 2b, 3b i 4c, w szczególności postanowienia ust. 2b dotyczące pierwszeństwa pracowników włączonych do rynku legalnej pracy oraz mechanizmy kontroli warunków płacy i pracy nie mają zastosowania do osób zatrudnionych i osób prowadzących działalność na własny rachunek, które w momencie wejścia w życie Protokołu do niniejszej Umowy, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, posiadają zgodę na prowadzenie działalności na własny rachunek na terytorium umawiających się stron. Takie osoby w szczególności korzystają z mobilności zawodowej i geograficznej.

Posiadacze zezwoleń na pobyt ważnych przez okres krótszy niż rok są uprawnieni do przedłużania ich okresu ważności; w odniesieniu do tych osób nie można się powoływać na wyczerpanie limitów ilościowych. Posiadacze zezwoleń na pobyt ważnych przez okres jednego roku lub przekraczający jeden rok są automatycznie uprawnieni do przedłużenia ich okresu ważności. Takie zatrudnione i prowadzące działalność na własny rachunek osoby korzystają z prawa do swobodnego przepływu przysługującego osobom posiadającym miejsce zamieszkania lub siedzibę we Wspólnocie, na mocy podstawowych postanowień niniejszej Umowy, a w szczególności art. 7 Umowy, od momentu wejścia w życie wyżej wymienionego Protokołu.

▼ **B**

6. Szwajcaria przesyła regularnie i niezwłocznie Wspólnemu Komitetowi wszelkie użyteczne dane statystyczne oraz informacje, w tym środki wykonawcze postanowienia ustępu 2. Umawiająca się Strona może zażądać dokonania przeglądu sytuacji w ramach Wspólnego Komitetu.

7. Żadne limity ilościowe nie mogą być stosowane do pracowników przygranicznych.

8. Postanowienia przejściowe w sprawie zabezpieczenia społecznego oraz retrocesji składek na ubezpieczenie na wypadek bezrobocia określa Protokół do załącznika II.

*Artykuł 11***Postępowanie odwoławcze**

1. Osoby objęte niniejszą Umową mają prawo odwołania się do właściwych organów w zakresie stosowania postanowień niniejszej Umowy.

▼B

2. Odwołania muszą być załatwiane w odpowiednim czasie.
3. Osoby objęte niniejszą Umową mają prawo odwołania się do właściwych krajowych organów sądowych w odniesieniu do decyzji co do odwołań lub braku decyzji podjętych w odpowiednim czasie.

*Artykuł 12***Korzystniejsze postanowienia**

Niniejsza Umowa nie wyklucza bardziej korzystnych postanowień prawa krajowego, które mogą obowiązywać zarówno w odniesieniu do obywateli Umawiających się Stron, jak i członków ich rodzin.

*Artykuł 13***Status quo**

Umawiające się Strony zobowiązują się nie stosować jakichkolwiek dalszych środków ograniczających w odniesieniu do swoich obywateli w dziedzinach objętych niniejszą Umową.

*Artykuł 14***Wspólny Komitet**

1. Niniejszym ustanawia się Wspólny Komitet, składający się z przedstawicieli Umawiających się Stron. Odpowiada on za zarządzanie oraz właściwe stosowanie Umowy. W tym celu wydaje on zalecenia. W przypadkach przewidzianych w Umowie Komitet podejmuje decyzje. Wspólny Komitet podejmuje swoje decyzje w drodze wspólnego porozumienia.
2. W przypadku poważnych trudności ekonomicznych lub społecznych Wspólny Komitet zbiera się, na wniosek każdej Umawiającej się Strony, w celu zbadania właściwych środków dla zaradzenia zaistniałej sytuacji. Wspólny Komitet może zdecydować, jakie środki należy podjąć w ciągu 60 dni od daty wniosku. Okres ten może zostać przedłużony przez Wspólny Komitet. Zakres i okres trwania takich środków nie powinien przekraczać okresu, jaki jest ściśle niezbędny dla zaradzenia zaistniałej sytuacji. Preferencyjnie traktowane są środki, które w najmniejszy sposób zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy.
3. Do celów właściwego wprowadzenia w życie Umowy Umawiające się Strony regularnie wymieniają informacje, jak również, na wniosek każdej z nich, konsultują się wzajemnie w ramach Wspólnego Komitetu.
4. Wspólny Komitet zbiera się, jeśli to konieczne, raz do roku. Każda Strona może zażądać zwołania posiedzenia. Wspólny Komitet zbiera się w ciągu 15 dni od daty wniosku na mocy ustępu 2.
5. Wspólny Komitet uchwała regulamin wewnętrzny, który powinien zawierać, między innymi, postanowienia w sprawie zwoływania posiedzeń, mianowania przewodniczącego oraz jego kadencji.
6. Wspólny Komitet może podjąć decyzję w sprawie stworzenia jakiegokolwiek grupy roboczej lub grupy ekspertów w celu wspomożenia go w wykonywaniu jego obowiązków.

*Artykuł 15***Załączniki i protokoły**

Załączniki i protokoły do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część. Akt końcowy zawiera deklaracje.

*Artykuł 16***Odniesienie do prawa wspólnotowego**

1. Do osiągnięcia celów niniejszej Umowy Umawiające się Strony podejmują wszelkie środki niezbędne dla zapewnienia, aby prawa i obowiązki równoważne tym zawartym w aktach prawnych Wspólnoty Europejskiej, do których odniesienia zawiera niniejsza Umowa, były stosowane w stosunkach między nimi.

2. Tak dalece jak stosowanie niniejszej Umowy zawiera pojęcia prawa wspólnotowego, należy wziąć pod uwagę stosowne orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich istniejące przed datą jej podpisania. Orzecznictwo po tej dacie zostanie podane do wiadomości Szwajcarii. W celu zapewnienia właściwego funkcjonowania Umowa Wspólny Komitet, na wniosek każdej Umawiającej się Strony, ustali wpływ takiego orzecznictwa.

*Artykuł 17***Rozwój prawa**

1. Gdy tylko jedna z Umawiających się Stron rozpocznie proces przyjmowania projektu zmian w swoim ustawodawstwie krajowym lub gdy tylko dojdzie do zmiany w orzecznictwie organów, których decyzje nie podlegają zaskarżeniu na mocy prawa krajowego w dziedzinie regulowanej na mocy niniejszej Umowy, informuje o tym drugą Umawiającą się Stronę za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.

2. Wspólny Komitet przeprowadzi wymianę opinii na temat wprowadzenia w życie takich zmian na sprawne funkcjonowanie Umowy.

*Artykuł 18***Rewizja**

Jeśli Umawiająca się Strona zechce dokonać rewizji niniejszej Umowy, przekazuje propozycję dokonania takiej zmiany Wspólnemu Komitetowi. Zmiany do niniejszej Umowy wchodzi w życie po spełnieniu stosownych procedur wewnętrznych, z wyjątkiem zmian do załączników II i III, które są przyjmowane na mocy decyzji Wspólnego Komitetu oraz mogą wejść w życie niezwłocznie po podjęciu powyższej decyzji.

*Artykuł 19***Rozstrzyganie sporów**

1. Umawiające się Strony mogą przekazać sprawę sporną, która dotyczy interpretacji lub stosowania niniejszej Umowy Wspólnemu Komitetowi.

▼B

2. Wspólny Komitet może rozstrzygnąć spór. Wspólnemu Komitetowi są przekazywane wszelkie informacje, które mogą być użyteczne do gruntownego zbadania sytuacji w celu znalezienia możliwego do zaakceptowania rozwiązania. W tym celu Wspólny Komitet rozważy wszelkie możliwe sposoby utrzymania prawidłowego funkcjonowania niniejszej Umowy.

*Artykuł 20***Stosunek do dwustronnych umów w sprawie zabezpieczenia społecznego**

O ile załącznik II nie stanowi inaczej, dwustronne umowy w sprawie zabezpieczenia społecznego między Szwajcarią a Państwami Członkowskimi Wspólnoty Europejskiej zostaną zawieszone z chwilą wejścia w życie niniejszej Umowy, w przypadku gdy ta ostatnia obejmuje ten sam przedmiot.

*Artykuł 21***Stosunek do dwustronnych umów w sprawie podwójnego opodatkowania**

1. Postanowienia niniejszej Umowy nie wpływają na postanowienia dwustronnych umów między Szwajcarią a Państwami Członkowskimi Wspólnoty Europejskiej w sprawie podwójnego opodatkowania. W szczególności postanowienia niniejszej Umowy nie mają wpływu na definicję „pracowników przygranicznych” zawartą w umowach w sprawie podwójnego opodatkowania.

2. Żadne postanowienie niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające Umawiającym się Stronom rozróżnianie przy stosowaniu odpowiednich postanowień swojego ustawodawstwa podatkowego między podatnikami, których sytuacja nie jest porównywalna, szczególnie w odniesieniu do ich miejsca zamieszkania.

3. Żadne postanowienie niniejszej Umowy nie uniemożliwia Umawiającym się Stronom przyjęcia lub zastosowania środków w celu zapewnienia nałożenia, płatności oraz efektywnego odzyskiwania podatków lub w celu zwalczania uchylania się od zobowiązań podatkowych na mocy ich krajowego ustawodawstwa podatkowego lub umów mających na celu zapobieżenie podwójnemu opodatkowaniu między Szwajcarią, z jednej strony, a jednym lub więcej Państwem Członkowskim Wspólnoty Europejskiej, z drugiej strony, lub jakichkolwiek innych ustaleń podatkowych.

*Artykuł 22***Stosunek do dwustronnych umów w sprawach innych niż zabezpieczenie społeczne i podwójne opodatkowanie**

1. Bez względu na postanowienia artykułów 20 i 21, niniejsza Umowa nie ma wpływu na umowy wiążące Szwajcarię, z jednej strony, i jedno lub więcej Państwo Członkowskie Wspólnoty Europejskiej, z drugiej strony, takie jak te dotyczące osób fizycznych, podmiotów gospodarczych, współpracy transgranicznej lub miejscowego przewozu w strefie nadgranicznej, o ile są one zgodne z niniejszą Umową.

2. W przypadku niezgodności między takimi umowami a niniejszą Umową pierwszeństwo ma ta ostatnia.

Artykuł 23

Prawa nabyte

W przypadku wypowiedzenia lub nieodnowienia niniejszej Umowy prawa nabyte przez osoby fizyczne pozostają nienaruszone. Umawiające się Strony ustalają, za wzajemnym porozumieniem, jakie działania należy podjąć w odniesieniu do praw, których proces nabywania trwa.

Artykuł 24

Zasięg terytorialny

Niniejszą Umowę stosuje się, z jednej strony, do terytorium Szwajcarii oraz, z drugiej strony, do terytoriów, na których stosuje się Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, na warunkach określonych przez ten Traktat.

Artykuł 25

Wejście w życie i okres obowiązywania

1. Niniejsza Umowa podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu przez Umawiające się Strony, zgodnie z ich procedurami wewnętrznymi. Wchodzi ona w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po ostatniej notyfikacji złożenia dokumentów ratyfikacyjnych lub zatwierdzenia wszystkich siedmiu poniższych umów:

Umowy w sprawie swobodnego przepływu osób

Umowy w sprawie transportu lotniczego

Umowy w sprawie drogowego i kolejowego przewozu osób i rzeczy

Umowy w sprawie handlu produktami rolnymi

Umowy w sprawie wzajemnego uznawania oceny zgodności

Umowy w sprawie niektórych aspektów zamówień rządowych

Umowy w sprawie współpracy naukowej i technologicznej.

2. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na wstępny okres siedmiu lat. Jest ona odnawiana na czas nieokreślony, o ile Wspólnota Europejska lub Szwajcaria nie poinformują drugą Umawiającą się Stronę o innym zamiarze przed upływem okresu wstępnego. W przypadku takiej notyfikacji stosuje się ustęp 4.

3. Wspólnota Europejska lub Szwajcaria mogą wypowiedzieć niniejszą Umowę, notyfikując swoją decyzję drugiej Stronie. W przypadku takiej notyfikacji stosuje się postanowienia ustępu 4.

4. Siedem umów określonych w ustępie 1 przestaje obowiązywać po upływie sześciu miesięcy od otrzymania notyfikacji o nieodnawianiu, określonym w ustępie 2 lub wypowiedzeniu, określonym w ustępie 3.

Sporządzono w Luksemburgu dnia dwudziestego pierwszego czerwca tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego dziewiątego roku, w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach angielskim, duńskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, niderlandzkim, niemieckim, portugalskim, szwedzkim i włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są na równi autentyczne.

Hecho en Luxemburgo, el veintiuno de junio de mil novecientos noventa y nueve, en doble ejemplar en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico.

Udfærdiget i Luxembourg, den enogtyvende juni nitten hundrede og nioghalvfems, i to eksemplarer på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed.

▼B

Geschehen zu Luxemburg am einundzwanzigsten Juni neunzehnhundertneunundneunzig in zweifacher Ausfertigung in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, spanischer und schwedischer Sprache, wobei jeder dieser Wortlaute gleichermaßen verbindlich ist.

Έγινε στο Λουξεμβούργο, στις είκοσι μία Ιουνίου χίλια εννιακόσια ενενήντα εννέα, σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα· καθένα από τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικό.

Done at Luxembourg on the twenty-first day of June in the year one thousand nine hundred and ninety-nine, in duplicate in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each of those texts being equally authentic.

Fait à Luxembourg, le vingt-et-un juin mil neuf cent quatre-vingt dix-neuf, en double exemplaire en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, chacun de ces textes faisant également foi.

Fatto a Lussemburgo, addì ventuno giugno millenovecentonovantanove, in duplice esemplare, nelle lingue danese, finlandese, francese, greca, inglese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede.

Gedaan te Luxemburg, de eenentwintigste juni negentienhonderd negenenneentig, in twee exemplaren in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek.

Feito em Luxemburgo, em vinte e um de Junho de mil novecentos e noventa e nove, em duplo exemplar nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé qualquer dos textos.

Tehty Luxemburgissa kahdentenäkymmenentenäensimmäisenä päivänä kesäkuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Utfärdat i Luxemburg den tjugoförsta juni nittonhundranittionioi två exemplar på det danska, engelska, finska, franska, grekiska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språket, vilka samtliga texter är lika giltiga.

Pour le Royaume de Belgique

Voor het Koninkrijk België

Für das Königreich Belgien

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Diese Unterschrift verbindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

▼B

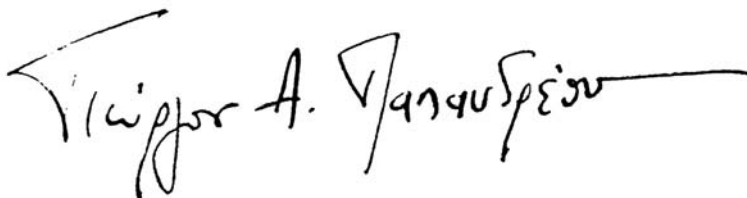
På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

▼B

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. Healy', written in a cursive style.

Per la Repubblica italiana

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. G. Minerva', written in a cursive style.

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. L. Schmit', written in a cursive style.

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'M. G. K. van der Waard', written in a cursive style.

Für die Republik Österreich

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'G. H. H. H.', written in a cursive style.

▼B

Pela República Portuguesa

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Por la Comunidad Europea
For Det Europæiske Fællesskab
Für die Europäische Gemeinschaft
Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
For the European Community
Pour la Communauté européenne
Per la Comunità europea
Voor de Europese Gemeenschap
Pela Comunidade Europeia
Euroopan yhteisön puolesta
På Europeiska gemenskapens vägnar

▼B

J. Fischer

FLS

Für die schweizerischen Eidgenossenschaft
Pour la Confédération suisse
Per la Confederazione svizzera

D. Langhin

Hein

*ZAŁĄCZNIK I***SWOBODNY PRZEPŁYW OSÓB****I. POSTANOWIENIA OGÓLNE***Artykuł 1***Wjazd i wyjazd**

1. Umawiające się Strony zezwolą obywatelom drugiej Umawiającej się Strony oraz członkom ich rodzin w rozumieniu artykułu 3 niniejszego załącznika, a także osobom delegowanym w rozumieniu artykułu 17 niniejszego załącznika na wjazd na ich terytorium jedynie po okazaniu ważnego dowodu tożsamości lub paszportu.

Nie można żądać wiz wjazdowych lub spełnienia równoważnych wymagań, z wyjątkiem członków rodzin oraz pracowników delegowanych w rozumieniu artykułu 17 niniejszego załącznika, którzy nie posiadają obywatelstwa Umawiającej się Strony. Zainteresowana Umawiająca się Strona przyzna powyższym osobom każdy rodzaj pomocy dla uzyskania jakichkolwiek niezbędnych wiz.

2. Umawiające się Strony przyznają obywatelom Umawiających się Stron oraz członkom ich rodzin w rozumieniu artykułu 3 niniejszego załącznika oraz pracownikom delegowanym w rozumieniu artykułu 17 niniejszego załącznika prawo do opuszczenia ich terytorium jedynie po okazaniu ważnego dowodu tożsamości lub paszportu. Umawiające się Strony nie mogą żądać jakichkolwiek wiz wyjazdowych lub spełnienia równoważnych wymagań od obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

Umawiające się Strony, działając zgodnie ze swoimi postanowieniami ustawowymi, wydają takim obywatelom lub przedłużają im ważność dowodu tożsamości lub paszportu, który stwierdza w szczególności obywatelstwo posiadacza.

Paszport musi być ważny na co najmniej wszystkie Umawiające się Strony oraz na państwa, przez które posiadacz powinien przejechać, podróżując między nimi. W przypadku gdy paszport jest jedynym dokumentem, dzięki któremu posiadacz może legalnie opuścić państwo, jego okres ważności nie może być krótszy niż pięć lat.

*Artykuł 2***Pobyt i działalność gospodarcza**

1. Bez uszczerbku dla postanowień dotyczących okresu przejściowego, ustanowionych w artykule 10 niniejszej Umowy oraz w rozdziale VII niniejszego załącznika, obywatele Umawiającej się Strony mają prawo do pobytu oraz prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony zgodnie z procedurami ustanowionymi w rozdziałach II–IV. Powyższe prawo powinno się wyrażać poprzez wydanie zezwolenia na pobyt lub, w przypadku osób ze stref granicznych, poprzez zezwolenie specjalne.

Obywatele Umawiającej się Strony mają również prawo do odwiedzenia innej Umawiającej się Strony lub do pozostania tam po okresie zatrudnienia krótszym niż jeden rok w celu poszukiwania zatrudnienia oraz do pobytu przez rozsądny okres czasu, który nie może być dłuższy niż

▼B

sześć miesięcy, dla umożliwienia im sprawdzenia możliwości zatrudnienia odpowiadającego ich kwalifikacjom zawodowym oraz, jeśli to konieczne, podjęcia wszelkich właściwych dalszych czynności w celu podjęcia zatrudnienia. Osoby poszukujące zatrudnienia mają prawo, na terytorium zainteresowanej Umawiającej się Strony, do otrzymania takiej samej pomocy, jaka jest świadczona przez agencje zatrudnienia w danym państwie na rzecz jej własnych obywateli. Mogą być one wyłączone z systemów zabezpieczenia społecznego przez okres trwania takiego pobytu.

2. Obywatele Umawiających się Stron nieprowadzący działalności gospodarczej w państwie przyjmującym, którzy nie posiadają prawa pobytu na mocy innych postanowień niniejszej Umowy, o ile spełniają warunki konieczne ustanowione w rozdziale V, mają prawo pobytu. Powyższe prawo będzie się wyrażać w wydaniu zezwolenia na pobyt.

3. Zezwolenie na pobyt lub specjalne zezwolenie wydane obywatelom Umawiających się Stron zostanie wydane oraz odnowione bezpłatnie lub za uiszczeniem sumy nieprzekraczającej opłat lub podatków, które obywatele są zobowiązani płacić za wydanie dowodów tożsamości. Umawiające się Strony podejmą niezbędne środki w celu jak największego uproszczenia formalności i procedur dla uzyskania powyższych dokumentów.

4. Umawiające się Strony mogą żądać od obywateli drugiej Umawiającej się Strony zgłoszenia ich obecności na terytorium.

Artykuł 3

Członkowie rodzin

1. Osoba, która posiada prawo pobytu i jest obywatelem Umawiającej się Strony, jest uprawniona do sprowadzenia członków swojej rodziny. Osoba zatrudniona musi posiadać zakwaterowanie dla swojej rodziny, za które uważa się takie, które spełniają zwyczajne normy dla obywateli zatrudnionych osób w regionie, w którym jest zatrudniona, lecz niniejsze postanowienie nie może prowadzić do dyskryminacji między zatrudnionymi osobami, będącymi obywatelami, a osobami zatrudnionymi z innej Umawiającej się Strony.

2. Za członków rodzin uważa się następujące osoby, bez względu na ich obywatelstwo:

- a) współmałżonka oraz jego krewnych w linii zstępującej, którzy nie ukończyli 21 lat lub pozostają na ich utrzymaniu;
- b) jego krewnych w linii wstępującej oraz jego współmałżonka, który pozostaje na jego utrzymaniu;
- c) w przypadku studenta, jego współmałżonka oraz dzieci pozostające na jego utrzymaniu.

Umawiające się Strony ułatwiają wjazd jakiegokolwiek członka rodziny nieobjętego postanowieniami niniejszego ustępu na mocy litery a), b) i c), jeśli powyższa osoba jest osobą pozostającą na utrzymaniu lub mieszka w gospodarstwie domowym obywatela Umawiającej się Strony w kraju pierwotnego pochodzenia.

3. Wydając zezwolenie na pobyt członkom rodziny obywatela Umawiającej się Strony, Umawiające się Strony mogą wymagać jedynie dokumentów wymienionych poniżej:

▼ B

- a) dokumentu, na mocy którego wjechali na terytorium;
 - b) dokumentu wydanego przez właściwy organ państwa pochodzenia lub państwa pierwotnego pochodzenia wskazującego na ich pokrewieństwo;
 - c) w przypadku osób pozostających na utrzymaniu, dokumentu wydanego przez właściwy organ państwa pochodzenia lub pierwotnego pochodzenia poświadczającego, że pozostają oni na utrzymaniu osoby określonej w ustępie 1 lub że mieszkają w jego gospodarstwie domowym w powyższym państwie.
4. Okres ważności zezwolenia na pobyt wydanego członkowi rodziny jest taki sam jak zezwolenia wydanego osobie, na której utrzymaniu pozostaje.
5. Współmałżonek oraz dzieci pozostające na jego utrzymaniu lub dzieci osoby posiadającej prawo pobytu, które nie ukończyły 21 lat, mają prawo do podejmowania działalności gospodarczej, bez względu na ich obywatelstwo.
6. Dzieci obywatela Umawiającej się Strony, niezależnie od tego, czy prowadzi, czy nie działalność gospodarczą lub czy prowadził działalność gospodarczą na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, mają dostęp do oświaty powszechnej, szkolenia oraz kształcenia zawodowego na takiej samej podstawie jak obywatele państwa przyjmującego, o ile powyższe dzieci mieszkają na jego terytorium.

Umawiające się Strony wspierają inicjatywy, umożliwiające takim dzieciom uczestniczenie w powyższych kursach na najlepszych warunkach.

*Artykuł 4***Prawo pozostania**

1. Obywatele Umawiającej się Strony oraz członkowie ich rodzin mają prawo do pozostania na terytorium innej Umawiającej się Strony po zakończeniu prowadzonej przez nich działalności gospodarczej.
2. Zgodnie z artykułem 16 niniejszej Umowy stosuje się odniesienie do rozporządzenia (EWG) nr 1251/70 (Dz.U. L 142 z 1970, str. 24) ⁽¹⁾ oraz dyrektywy 75/34/EWG (Dz.U. L 14 z 1975, str. 10) ⁽¹⁾.

*Artykuł 5***Porządek publiczny**

1. Prawa przyznane zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy mogą zostać ograniczone jedynie poprzez środki, które są uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego.
2. Zgodnie z artykułem 16 niniejszej Umowy stosuje się odniesienie do dyrektyw 64/221/EWG (Dz.U. 56 z 4.4.1964, str. 850/64) ⁽¹⁾, 72/194/EWG (Dz.U. L 121 z 26.5.1972, str. 32) ⁽¹⁾ oraz 75/35/EWG (Dz.U. L 14 z 20.1.1975, str. 14) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Obowiązującego w dniu podpisania niniejszej Umowy.

II. PRACOWNICY NAJEMNI

Artykuł 6

Zasady dotyczące pobytu

1. Pracownik najemny, który jest obywatelem Umawiającej się Strony (zwany dalej „pracownikiem najemnym”) oraz jest zatrudniony na okres jednego roku lub okresu dłuższego przez pracodawcę w państwie przyjmującym, otrzymuje zezwolenie na pobyt, które jest ważne co najmniej pięć lat od daty jego wydania. Zostanie ono automatycznie przedłużone na okres co najmniej pięciu lat. Przy odnowieniu po raz pierwszy jego okres ważności może zostać ograniczony, lecz do nie mniej niż jednego roku, w przypadku gdy jego posiadacz był przymusowo bezrobotnym przez okres dłuższy niż następujące po sobie 12 miesięcy.

2. Pracownik najemny, który jest zatrudniony przez okres dłuższy niż trzy miesiące, lecz krótszy niż jeden rok przez pracodawcę w państwie przyjmującym, otrzymuje zezwolenie na pobyt na taki sam okres jak jego umowa o pracę.

Pracownik najemny, który jest zatrudniony przez okres do trzech miesięcy, nie musi posiadać zezwolenia na pobyt.

3. Wydając zezwolenia na pobyt stały, Umawiające się Strony nie mogą wymagać od pracownika najemnego okazania więcej niż poniższych dokumentów:

- a) dokumentu, na mocy którego dana osoba wjechała na jego terytorium;
- b) deklaracji umownej ze strony pracodawcy lub pisemnego potwierdzenia zatrudnienia.

4. Zezwolenie na pobyt stały jest ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.

5. Przerwy w pobycie krótsze niż sześć następujących po sobie miesięcy oraz nieobecność w celu wypełnienia obowiązku służby wojskowej nie mają wpływu na ważność zezwolenia na pobyt.

6. Ważne zezwolenie na pobyt nie może zostać cofnięte pracownikowi najemnemu wyłącznie z tego powodu, że już nie pracuje, albo dlatego, że stał się tymczasowo niezdolny do pracy lub z uwagi na wypadek lub chorobę, lub że stał się bezrobotnym przymusowo, co jest poświadczone przez właściwy urząd do spraw zatrudnienia.

7. Wypełnienie formalności niezbędnych dla uzyskania zezwolenia na pobyt nie stanowi przeszkody dla ubiegającego się o nie dla niezwłocznego podjęcia zatrudnienia na mocy umowy, którą zawarł.

Artykuł 7

Zatrudnieni pracownicy przygraniczni

1. Zatrudnionym pracownikiem przygranicznym jest obywatel Umawiającej się Strony, który posiada swoje stałe miejsce zamieszkania na terytorium Umawiającej się Strony oraz który prowadzi działalność w charakterze pracownika najemnego na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, powracając do swojego miejsca zamieszkania zazwyczaj codziennie lub co najmniej raz w tygodniu.

▼B

2. Pracownicy przygraniczni nie muszą posiadać zezwolenia na pobyt.

Właściwe organy państwa zatrudnienia mogą jednak wydać pracownikowi przygranicznemu specjalne zezwolenie na okres co najmniej pięciu lat lub na okres trwania jego zatrudnienia, w przypadku gdy jest on dłuższy niż trzy miesiące oraz krótszy niż jeden rok. Zostanie ono przedłużone na co najmniej pięć lat, pod warunkiem że pracownik przygraniczny przedstawi dowód, że rzeczywiście prowadzi działalność gospodarczą.

3. Specjalne zezwolenia są ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.

*Artykuł 8***Mobilność zawodowa i geograficzna**

1. Pracownicy najemni mają prawo do mobilności zawodowej i geograficznej na terytorium państwa przyjmującego.

2. Mobilność zawodowa obejmuje zmiany pracodawcy, zatrudnienia lub zawodu oraz zmiany ze statusu pracownika najemnego na osobę pracującą na własny rachunek. Mobilność geograficzna obejmuje zmiany miejsca pracy oraz pobytu.

*Artykuł 9***Równość traktowania**

1. Pracownik najemny, który jest obywatelem Umawiającej się Strony, nie może z powodu jego obywatelstwa być traktowany inaczej na terytorium drugiej Umawiającej się Strony niż pracownicy najemni, będący jej obywatelami w zakresie warunków zatrudnienia i warunków pracy, szczególnie gdy chodzi o płacę, zwolnienie lub przywrócenie do pracy, albo ponowne zatrudnienie, w przypadku kiedy staje się on bezrobotnym.

2. Pracownik najemny oraz członkowie jego rodziny wymienieni w artykule 3 niniejszego załącznika korzystają z tych samych zwolnień podatkowych oraz świadczeń socjalnych jak pracownicy najemni, będący obywatelami danego państwa i członkowie ich rodzin.

3. Ma on również prawo, na takiej samej zasadzie oraz na tych samych warunkach jak pracownicy najemni będący obywatelami, do szkolenia w instytucjach kształcenia zawodowego oraz w ośrodkach przekwalifikowania zawodowego i rehabilitacji zawodowej.

4. Wszelkie klauzule w zbiorowej lub indywidualnej umowie lub w jakichkolwiek innych zbiorowych porozumieniach dotyczących dostępu do zatrudnienia, zatrudnienia, płacy oraz innych warunków zatrudnienia i zwolnienia, są nieważne z mocy prawa, o ile przewidują lub dopuszczają na stosowanie dyskryminacyjnych warunków odnoszących się do zagranicznych pracowników najemnych, którzy są obywatelami Umawiających się Stron.

5. Pracownik najemny, który jest obywatelem Umawiającej się Strony oraz jest zatrudniony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, korzysta z równego traktowania w zakresie członkostwa w związkach zawodowych oraz wykonywania praw związkowych, włączając prawo głosowania oraz prawo dostępu do stanowisk wykonawczych lub kierowniczych w związkach zawodowych; może zostać wyłączony z udziału w kierowaniu organami prawa publicznego oraz sprawowania urzędu regulowanego przez prawo publiczne. Ponadto jest on uprawniony do kandydowania w wyborach do organów reprezentujących pracowników w przedsiębiorstwie.

▼B

Postanowienia te są bez uszczerbku dla postanowień ustawowych lub wykonawczych w państwie przyjmującym, które przyznają większe prawa pracownikom najemnym z innej Umawiającej się Strony.

6. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu 26 niniejszego załącznika, pracownik najemny, który jest obywatelem Umawiającej się Strony oraz jest zatrudniony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, korzysta z wszelkich praw oraz korzyści przyznanych pracownikom najemnym będącym obywatelami w zakresie warunków mieszkaniowych, włączając własność mieszkania, jakiego potrzebuje.

Taki pracownik ma takie same prawo jak obywatele do rejestracji na listach lokatorów w regionie, w którym jest zatrudniony, w przypadku gdy takie listy istnieją; korzysta on z wynikających z tego korzyści i priorytetów.

Jeśli jego rodzina pozostaje w jego państwie pochodzenia, jest ona uznana w tym celu jako mieszkająca w powyższym regionie, w przypadku gdy pracownicy krajowi korzystają z podobnego domniemania.

Artykuł 10

Zatrudnienie w sektorze usług publicznych

Obywatelowi Umawiającej się Strony prowadzącemu działalność w charakterze pracownika najemnego można odmówić prawa do podjęcia zatrudnienia w służbie publicznej, która zakłada sprawowanie władzy publicznej oraz ma na celu ochronę interesów ogólnych państwa lub innych instytucji publicznych.

Artykuł 11

Współpraca w zakresie usług zatrudnienia

Umawiające się Strony będą współpracować, w ramach sieci EURES (Europejskich Służb Zatrudnienia), w szczególności w ustanawianiu kontaktów, dopasowywania wolnych miejsc pracy oraz wniosków i wymiany informacji na temat stanu rynku pracy oraz warunków życia i pracy.

III. OSOBY PRACUJĄCE NA WŁASNY RACHUNEK

Artykuł 12

Zasady dotyczące pobytu

1. Obywatel Umawiającej się Strony, zamierzający osiedlić się na terytorium innej Umawiającej się Strony w celu prowadzenia działalności w charakterze osoby pracującej na własny rachunek (zwanej dalej „osobą pracującą na własny rachunek”), otrzymuje zezwolenie na pobyt ważne na okres co najmniej pięciu lat od daty jego wydania, pod warunkiem że przedstawi przed właściwymi organami krajowymi dowód, że osiedlił się lub zamierza się osiedlić.

2. Zezwolenie na pobyt zostaje automatycznie przedłużone na okres co najmniej pięciu lat, pod warunkiem że osoba pracująca na własny rachunek przedstawi przed właściwymi organami krajowymi dowód, że prowadzi działalność gospodarczą w charakterze osoby pracującej na własny rachunek.

3. Wydając zezwolenia na pobyt, Umawiające się Strony mogą wymagać od osób pracujących na własny rachunek jedynie dokumentów wymienionych poniżej:

▼B

- a) dokumentu, na mocy którego wjechała na ich terytorium;
 - b) dowodów określonych w ustępie 1 i 2.
4. Zezwolenie na pobyt jest ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.
5. Przerwy w pobycie krótsze niż sześć następujących po sobie miesięcy oraz nieobecności w celach wypełnienia obowiązku służby wojskowej nie mają wpływu na ważność zezwolenia na pobyt.
6. Ważne zezwolenia na pobyt nie może zostać cofnięte osobom określonym w ustępie 1 wyłącznie dlatego, że już nie pracują z uwagi na czasową niezdolność do pracy w wyniku choroby lub wypadku.

*Artykuł 13***Pracownik przygraniczny pracujący na własny rachunek**

1. Pracownik przygraniczny pracujący na własny rachunek jest obywatelem Umawiającej się Strony, który mieszka na terytorium Umawiającej się Strony oraz który prowadzi działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, powracając do swojego miejsca zamieszkania zazwyczaj codziennie lub co najmniej raz w tygodniu.
2. Pracownik przygraniczny pracujący na własny rachunek nie musi posiadać zezwolenia na pobyt.
- Odpowiednie organy zainteresowanego państwa mogą jednak wydać pracownikowi przygranicznemu pracującemu na własny rachunek specjalne zezwolenie na okres co najmniej pięciu lat, pod warunkiem że przedstawi przed właściwymi organami krajowymi dowód, że prowadzi lub zamierza prowadzić działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek. Zezwolenie zostaje przedłużone na okres co najmniej pięciu lat, pod warunkiem że pracownik przygraniczny przedstawi dowód, że prowadzi działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek.
3. Specjalne zezwolenia są ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.

*Artykuł 14***Mobilność zawodowa i geograficzna**

1. Osoby pracujące na własny rachunek mają prawo do mobilności zawodowej i geograficznej na terytorium państwa przyjmującego.
2. Mobilność zawodowa obejmuje zmianę zawodu oraz zmianę statusu z osoby pracującej na własny rachunek na pracownika najemnego. Mobilność geograficzna obejmuje zmiany miejsca pracy oraz pobytu.

*Artykuł 15***Równość traktowania**

1. W odniesieniu do dostępu do działalności osoby pracującej na własny rachunek oraz jej prowadzenia osobie pracującej na własny rachunek przyszanje się nie mniej preferencyjne traktowanie w państwie przyjmującym niż to przyznane swoim własnym obywatelom.

▼B

2. Postanowienia artykułu 9 niniejszego załącznika stosuje się *mutatis mutandis* do pracujących na własny rachunek określonych w niniejszym rozdziale.

*Artykuł 16***Sprawowanie władzy publicznej**

Osobie pracującej na własny rachunek można odmówić prawa wykonywania działalności obejmującej, nawet sporadycznie, sprawowanie władzy publicznej.

IV. ŚWIADCZENIE USŁUG

*Artykuł 17***Osoby świadczące usługi**

W odniesieniu do świadczenia usług na mocy artykułu 5 niniejszej Umowy zakazuje się:

- a) jakichkolwiek ograniczeń w odniesieniu do transgranicznego świadczenia usług na terytorium Umawiającej się Strony nieprzekraczającego 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego;
- b) jakichkolwiek ograniczeń w odniesieniu do prawa wjazdu i pobytu w przypadkach objętych artykułem 5 ustęp 2 niniejszej Umowy dotyczących:
 - i) osób świadczących usługi, które są obywatelami Państw Członkowskich Wspólnoty Europejskiej lub Szwajcarii oraz mieszkających na terytorium Umawiającej się Strony, innych niż te, które są odbiorcami usług;
 - ii) pracowników, niezależnie od ich obywatelstwa, osób świadczących usługi, które są zintegrowane z regularnym rynkiem pracy jednej z Umawiających się Stron oraz delegowane w celu świadczenia usługi na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, bez uszczerbku dla postanowień artykułu 1.

Artykuł 18

Postanowienia artykułu 17 niniejszego załącznika stosuje się do spółek utworzonych zgodnie z ustawodawstwem Państwa Członkowskiego Wspólnoty Europejskiej lub Szwajcarii oraz posiadających swoją statutową siedzibę, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium Umawiającej się Strony.

Artykuł 19

Osoba świadcząca usługi, która ma prawo lub została upoważniona do świadczenia usługi może, w celach jej świadczenia, tymczasowo prowadzić swoją działalność w państwie, w którym usługa jest świadczona, na takich samych warunkach jak te nałożone przez to państwo na swoich własnych obywateli, zgodnie z postanowieniami niniejszego załącznika oraz załączników II i III.

▼B*Artykuł 20*

1. Osoby określone w artykule 17 litera b) niniejszego załącznika, które posiadają prawo do świadczenia usługi, nie muszą posiadać zezwolenia na pobyt w stosunku do pobytów trwających 90 dni lub mniej. Taki pobyt jest objęty dokumentami określonymi w artykule 1, na mocy których wjechali na terytorium.

2. Osoby określone w artykule 17 litera b) niniejszego załącznika, które mają prawo lub zostały upoważnione do świadczenia usługi przez okres przekraczający 90 dni, otrzymują, w celu urzeczywistnienia powyższego prawa, zezwolenie na pobyt na okres równy okresowi świadczenia usług.

3. Prawo pobytu stosuje się na terytorium Szwajcarii lub zainteresowanego Państwa Członkowskiego Wspólnoty Europejskiej.

4. Do celów wydania zezwoleń na pobyt Umawiające się Strony nie mogą wymagać od osób określonych w artykule 17 litera b) niniejszego załącznika więcej niż:

- a) dokumentu, na mocy którego wjechały na terytorium;
- b) dowodów, że świadczą lub zamierzają świadczyć usługę.

Artykuł 21

1. Ogólny okres trwania świadczenia usług na mocy artykułu 17 litera a) niniejszego załącznika, niezależnie od tego, czy ciągły czy składający się z kolejnych okresów świadczenia usług, nie może przekraczać 90 dni rzeczywistej pracy w danym roku kalendarzowym.

2. Postanowienia ustępu 1 są bez uszczerbku dla wykonywania przez świadczącego usługę swoich prawnych zobowiązań na mocy gwarancji udzielonej osobie otrzymującej usługę lub w przypadkach siły wyższej.

Artykuł 22

1. Postanowienia artykułów 17 i 19 niniejszego załącznika nie mają zastosowania do działalności obejmującej, nawet sporadycznie, sprawowanie władzy publicznej w zainteresowanej Umawiającej się Stronie.

2. Postanowienia artykułów 17 i 19 niniejszego załącznika oraz środki przyjęte na ich mocy nie wykluczają stosowania postanowień ustawowych, wykonawczych i administracyjnych przewidujących stosowanie warunków pracy i zatrudnienia do pracowników najemnych delegowanych w celu świadczenia usługi. Zgodnie z artykułem 16 niniejszej Umowy stosuje się odniesienie do dyrektywy 96/71/WE z dnia 16 grudnia 1996 r. dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.U. L 18 z 21.1.1997, str. 1) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Obowiązująca w dniu podpisania niniejszej Umowy.

▼B

3. Postanowienia artykułu 17 litera a) oraz artykułu 19 niniejszego załącznika są bez uszczerbku dla postanowień ustawowych, wykonawczych i administracyjnych obowiązujących we wszystkich Umawiających się Stronach w czasie wejścia w życie niniejszej Umowy w odniesieniu do:

- i) działalności agencji zatrudnienia tymczasowego i przejściowego;
- ii) usług finansowych, w przypadku gdy ich świadczenie podlega uprzedniemu zezwoleniu na terytorium Umawiającej się Strony, oraz zapewnieniu nadzoru ostrożnościowego przez władze tej Umawiającej się Strony.

4. Postanowienia artykułu 17 litera a) i artykułu 19 niniejszego załącznika są bez uszczerbku dla stosowania odnośnych postanowień ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Umawiających się Stron dotyczących świadczenia usług trwających 90 dni rzeczywistych prac lub mniej, wymaganych przez obowiązkowe wymagania w interesie publicznym.

*Artykuł 23***Odbiorcy usług**

1. Odbiorca usług w rozumieniu artykułu 5 ustęp 3 niniejszej Umowy nie musi posiadać zezwolenia na pobyt na okres stałego zamieszkania wynoszący trzy miesiące lub mniej. Na okres przekraczający trzy miesiące odbiorcy usług zostaje wydane zezwolenie na pobyt na okres trwania usługi. Może on być wyłączony z systemu zabezpieczenia społecznego podczas jego okresu stałego zamieszkania.

2. Zezwolenie na pobyt jest ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.

V. OSOBY NIEPROWADZĄCE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ*Artykuł 24***Zasady dotyczące pobytu**

1. Osoba, która jest obywatelem Umawiającej się Strony, nieprowadząca działalności gospodarczej w państwie stałego zamieszkania oraz nieposiadająca prawa pobytu na mocy innych postanowień niniejszej Umowy, otrzymuje zezwolenie na pobyt ważne na co najmniej pięć lat, pod warunkiem że udowodni właściwym organom krajowym, że posiada dla siebie oraz członków swojej rodziny:

- a) wystarczające środki finansowe, tak aby nie musiała wnioskować o objęcie pomocą społeczną podczas swojego pobytu;
- b) objęcie ubezpieczeniem chorobowym wszelkiego ryzyka ⁽¹⁾.

Umawiające się Strony mogą, o ile uznają to za niezbędne, zażądać odnowienia zezwolenia na pobyt pod koniec pierwszego dwuletniego okresu pobytu.

⁽¹⁾ W Szwajcarii ubezpieczenie chorobowe dla osób, które nie zamierzają osiedlić się w Szwajcarii, powinno obejmować wypadki oraz macierzyństwo.

▼B

2. Środki finansowe są uznawane za wystarczające, jeśli przekraczają one poniżej wymienione sumy, w przypadku których obywatele, uwzględniając ich pozycję osobistą oraz, tam gdzie to stosowne, pozycję ich rodziny, mogą dochodzić świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego. W przypadku gdy powyższy warunek nie może być zastosowany, środki finansowe wnioskującego zostaną uznane za wystarczające, jeśli są one większe niż poziom minimalnej renty w ramach zabezpieczenia społecznego wypłacanej w państwie przyjmującym.

3. Osoby, które zostały zatrudnione na okres krótszy od jednego roku na terytorium Umawiającej się Strony, mogą tam zamieszkiwać na stałe, pod warunkiem że spełniają one warunki wymienione w ustępie 1 niniejszego artykułu. Zasiłki z tytułu bezrobocia, do których są one uprawnione na mocy prawa krajowego, uzupełnionego, tam gdzie to stosowne, postanowieniami załącznika II, są uznawane za środki finansowe w rozumieniu ustępów 1 litera a) i ustępu 2 niniejszego artykułu.

4. Student, nieposiadający prawa pobytu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony na podstawie jakiegokolwiek postanowienia niniejszej Umowy, otrzymuje zezwolenie na pobyt na okres ograniczony do okresu kształcenia lub do jednego roku, jeśli kształcenie trwa dłużej niż jeden rok, pod warunkiem że poświadczy on przed zainteresowanymi organami krajowymi, w drodze oświadczenia lub, o ile tak wybierze, w drodze jakiegokolwiek równoważnego środka, że posiada wystarczające środki finansowe dla zapewnienia, że ani on, ani jego współmałżonek, ani dzieci będące na jego utrzymaniu nie wystąpią z roszczeniem o objęcie ubezpieczeniem społecznym państwa przyjmującego podczas ich pobytu oraz pod warunkiem że jest on zarejestrowany w zatwierdzonym zakładzie do celów prowadzenia, w charakterze głównej działalności, kursów szkolenia zawodowego oraz jest objęty ubezpieczeniem chorobowym wszelkiego ryzyka. Niniejsza Umowa nie reguluje dostępu do kształcenia zawodowego lub pomocy alimentacyjnej udzielanej studentom objętym niniejszym artykułem.

5. Zezwolenie na pobyt jest automatycznie przedłużane na okres pięciu lat, o ile warunki dla bycia uprawnionym nadal są spełniane. Zezwolenia na pobyt dla studentów są corocznie przedłużane na okres równy pozostałemu okresowi kształcenia.

6. Przerwy w pobycie krótsze niż sześć następujących po sobie miesięcy oraz nieobecności w celach wykonania obowiązku służby wojskowej nie mają wpływu na ważność zezwolenia na pobyt.

7. Zezwolenie na pobyt jest ważne na terytorium państwa wydającego zezwolenie.

8. Prawo pobytu można uzyskać tak długo, jak uprawnieni do niego spełniają warunki ustanowione w ustępie 1.

VI. NABYWANIE NIERUCHOMOŚCI

Artykuł 25

1. Obywatel Umawiającej się Strony, który posiada prawo pobytu oraz swoje główne miejsce zamieszkania w państwie przyjmującym, korzysta z tych samych praw jak obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości. Może on ustanowić swoje główne miejsce zamieszkania w państwie przyjmującym w każdym czasie zgodnie ze stosownymi postanowieniami krajowymi, niezależnie od okresu trwania jego zatrudnienia. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości.

▼ **B**

2. Obywatel Umawiającej się Strony, który posiada prawo pobytu, lecz nie posiada głównego miejsca zamieszkania w państwie przyjmującym, korzysta z tych samych praw jak obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości, potrzebnej dla jego działalności gospodarczej. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości. Może on również być upoważniony do nabycia drugiego miejsca zamieszkania lub zakwaterowania urlopowego. Niniejsza Umowa nie ma wpływu na zasady stosowane do faktycznych inwestycji kapitałowych lub posiadania niezabudowanych gruntów i mieszkań.

3. Pracownik przygraniczny korzysta z tych samych praw jak obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości dla swojej działalności gospodarczej oraz w charakterze drugiego miejsca zamieszkania. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości. Może on być również upoważniony do nabywania zakwaterowania urlopowego. Niniejsza Umowa nie ma wpływu na zasady stosowane w państwie przyjmującym do faktycznych inwestycji kapitałowych lub posiadania niezabudowanych gruntów i mieszkań.

VII. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I ROZWÓJ UMOWY

*Artykuł 26***Postanowienia ogólne**

1. Przy stosowaniu ograniczeń ilościowych ustanowionych w artykule 10 niniejszej Umowy postanowienia zawarte w niniejszym rozdziale uzupełniają lub zastępują w zależności od sytuacji inne postanowienia niniejszego załącznika.

2. Przy stosowaniu ograniczeń ilościowych ustanowionych w artykule 10 niniejszej Umowy prowadzenie działalności gospodarczej zależy od wydania zezwolenia na pobyt i/lub zezwolenia na pracę.

*Artykuł 27***Zasady odnoszące się do pobytu pracowników najemnych**

1. Zezwolenie na pobyt pracownika najemnego, który posiada umowę o pracę na okres krótszy niż jeden rok, zostaje przedłużone do ogółem 12 miesięcy, pod warunkiem że pracownik najemny przedstawi właściwym organom krajowym dowód, że jest zdolny do prowadzenia działalności gospodarczej. Nowe zezwolenie na pobyt zostaje wydane pod warunkiem, że pracownik najemny przedstawi dowód, że jest zdolny do prowadzenia działalności gospodarczej i że limity ilościowe ustanowione w artykule 10 niniejszej Umowy nie zostały osiągnięte. Nie jest on zobowiązany do opuszczenia państwa między dwoma umowami o pracę zgodnie z artykułem 24 niniejszego załącznika.

2. W okresie określonym w ►**M5** art. 10 ust. 2, 2a, 2b, 4a, 4b i 4c ◀ niniejszej Umowy Umawiająca się Strona może zażądać przedstawienia pisemnej umowy lub projektu umowy przed wydaniem pierwszego zezwolenia na pobyt.

▼B

3. a) Osoby, którzy uprzednio wykonywały czasowe prace na terytorium państwa przyjmującego przez co najmniej 30 miesięcy, mają automatycznie prawo do podjęcia zatrudnienia na czas nieokreślony⁽¹⁾. Nie można im odmówić tego prawa na tej podstawie, że zagwarantowana liczba zezwoleń na pobyt została wyczerpana.
- b) Osoby, które uprzednio wykonywały zatrudnienie sezonowe na terytorium państwa przyjmującego przez ogólny okres nie krótszy niż 50 miesięcy w ciągu ostatnich 15 lat oraz nie spełniają warunków uprawnienia do zezwolenia na pobyt zgodnie z postanowieniami litery a) niniejszego ustępu, mają automatycznie prawo do podjęcia zatrudnienia na czas nieokreślony.

*Artykuł 28***Zatrudnieni pracownicy przygraniczni**

1. Zatrudniony pracownik przygraniczny jest obywatelem Umawiającej się Strony, który posiada swoje normalne miejsce zamieszkania w strefach granicznych Szwajcarii lub państw sąsiadujących i który prowadzi działalność w charakterze najemnego pracownika przygranicznego innej Umawiającej się Strony, powracając zazwyczaj do swojego głównego miejsca zamieszkania codziennie lub co najmniej raz w tygodniu. Do celów niniejszej Umowy strefy graniczne oznaczają strefy określone w porozumieniach zawartych między Szwajcarią a jej sąsiadami dotyczących ruchu w strefach granicznych.

2. Specjalne zezwolenie jest ważne w strefie granicznej państwa wydającego zezwolenie.

*Artykuł 29***Prawo pracowników najemnych do powrotu**

1. Pracownik najemny, który w dniu wejścia w życie niniejszej Umowy posiadał zezwolenie na pobyt ważne na co najmniej jeden rok oraz który następnie opuścił kraj przyjmujący, jest uprawniony do preferencyjnego dostępu do limitu nowych zezwoleń na pobyt w ciągu sześciu lat od swojego wyjazdu, pod warunkiem że udowodni, że jest zdolny do prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Pracownik przygraniczny ma prawo do nowego specjalnego zezwolenia w ciągu sześciu lat od zakończenia swojego poprzedniego zatrudnienia w trakcie nieprzerwanego okresu trzech lat pod warunkiem weryfikacji jego warunków płacy i pracy, jeśli jest on zatrudniony przez dwa lata po wejściu w życie niniejszej Umowy, o ile udowodni przed właściwymi organami krajowymi, że jest zdolny do prowadzenia działalności gospodarczej.

3. Młodzi ludzie, którzy opuścili terytorium Umawiającej się Strony po zamieszkiwaniu na nim przez co najmniej pięć lat przed ukończeniem 21 lat, mają prawo przez okres czterech lat powrócić do tego państwa oraz prowadzić działalność gospodarczą.

⁽¹⁾ Nie podlegają oni priorytetowi przyznanemu pracownikom zintegrowanym z regularnym rynkiem pracy lub kontroli zgodności z warunkami płac i zatrudnienia w danym sektorze lub miejscu.

▼ B*Artykuł 30***Mobilność zawodowa i geograficzna pracowników najemnych**

1. Pracownik najemny posiadający zezwolenie na pobyt ważne co najmniej jeden rok, przez okres dwunastu miesięcy następujących po rozpoczęciu swojego zatrudnienia, ma prawo do mobilności zawodowej i geograficznej. Prawo do zmiany statusu z pracownika najemnego na osobę pracującą na własny rachunek jest również dozwolone pod warunkiem zgodności z artykułem 10 niniejszej Umowy.

2. Specjalne zezwolenia wydane pracownikom przygranicznym przyznają prawo do mobilności zawodowej i geograficznej w ramach wszystkich stref granicznych Szwajcarii lub państw sąsiednich.

*Artykuł 31***Zasady odnoszące się do pobytu osób pracujących na własny rachunek**

Obywatel Umawiającej się Strony, zamierzający osiedlić się na terytorium innej Umawiającej się Strony w celu prowadzenia działalności w charakterze osoby pracującej na własny rachunek (zwany dalej „osobą pracującą na własny rachunek”), otrzymuje zezwolenie na pobyt ważne na okres sześciu miesięcy. Otrzymuje on zezwolenie na pobyt ważne na co najmniej pięć lat, pod warunkiem że udowodni właściwym organom krajowym przed końcem sześciomiesięcznego okresu, że prowadzi działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek. O ile to konieczne, sześciomiesięczny okres może zostać przedłużony o maksymalnie dwa miesiące, jeśli istnieje duże prawdopodobieństwo, że przedstawi on taki dowód.

*Artykuł 32***Pracownik przygraniczny pracujący na własny rachunek**

1. Osoba pracująca na własny rachunek w strefie granicznej jest obywatelem Umawiającej się Strony, który jest zazwyczaj rezydentem w strefach granicznych Szwajcarii lub państw sąsiednich oraz który prowadzi działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek w strefach granicznych innej Umawiającej się Strony, powracając zazwyczaj do swojego głównego miejsca zamieszkania zazwyczaj codziennie lub co najmniej raz w tygodniu. Do celów niniejszej Umowy strefy graniczne oznaczają strefy określone w porozumieniach zawartych między Szwajcarią oraz jej państwami sąsiednimi dotyczących ruchu w strefach granicznych.

2. Obywatel Umawiającej się Strony, który zamierza w charakterze pracownika granicznego prowadzić działalność na własny rachunek w strefach granicznych Szwajcarii lub jej państw sąsiednich, otrzymuje wstępne sześciomiesięczne specjalne zezwolenie wcześniej wydane. Otrzymuje on specjalne zezwolenie na okres co najmniej pięciu lat, pod warunkiem że udowodni przed właściwymi organami krajowymi przed końcem powyższego sześciomiesięcznego okresu, że prowadzi działalność w charakterze osoby pracującej na własny rachunek. O ile to konieczne, sześciomiesięczny okres może zostać przedłużony o maksymalnie dwa miesiące, jeśli istnieje duże prawdopodobieństwo, że przedstawi on taki dowód.

3. Specjalne zezwolenia są ważne w strefach granicznych państwa wydającego zezwolenie.

*Artykuł 33***Prawo osób pracujących na własny rachunek do powrotu**

1. Osoba pracująca na własny rachunek, która posiadała zezwolenie na pobyt ważne przez okres co najmniej pięciu lat oraz która opuściła państwo przyjmujące, ma prawo do otrzymania nowego zezwolenia w ciągu sześciu lat od jej wyjazdu, pod warunkiem że już pracowała w państwie przyjmującym przez nieprzerwany okres trzech lat oraz o ile udowodni przed właściwymi organami krajowymi, że jest zdolna do prowadzenia działalności gospodarczej.
2. Pracownik przygraniczny pracujący na własny rachunek ma prawo do otrzymania nowego specjalnego zezwolenia w ciągu sześciu lat od zakończenia poprzedniej działalności trwającej przez nieprzerwany okres czterech lat, pod warunkiem że udowodni przed właściwymi organami krajowymi, że jest zdolna do prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Młode osoby, które opuściły terytorium Umawiającej się Strony po zamieszkiwaniu na nim przez co najmniej pięć lat przed ukończeniem 21 lat, mają prawo przez okres czterech lat do powrotu do tego państwa oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

*Artykuł 34***Mobilność zawodowa i geograficzna osób pracujących na własny rachunek**

Specjalne zezwolenia wydane osobie pracującej na własny rachunek w strefie granicznej przyznaje prawo do mobilności zawodowej i geograficznej w ramach stref granicznych Szwajcarii lub jej państw sąsiednich. Wstępne sześciomiesięczne zezwolenia na pobyt wcześniej wydane (w przypadku pracowników przygranicznych, specjalne zezwolenia) przyznają jedynie prawo do mobilności geograficznej.

▼ M3

ZAŁĄCZNIK I

ŚRODKI PRZEJŚCIOWE W ZAKRESIE ZAKUPU GRUNTÓW
I „DRUGICH DOMÓW”

1. Republika Czeska

- a) Republika Czeska może utrzymać w mocy przez okres pięciu lat od daty przystąpienia do UE przepisy zawarte w Ustawie prawo dewizowe nr 219/1995 Sb., z późniejszymi zmianami, w sprawie nabywania „drugich domów” przez obywateli szwajcarskich niebędących rezydentami Republiki Czeskiej oraz przez spółki utworzone zgodnie z prawem szwajcarskim, nieposiadające siedziby ani oddziału lub przedstawicielstwa na terytorium Republiki Czeskiej.
- b) Republika Czeska może utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE przepisy zawarte w Ustawie prawo dewizowe nr 219/1995 Sb., z późniejszymi zmianami, Ustawie nr 229/1991 Sb., w sprawie uporządkowania stosunków własności gruntów i pozostałych nieruchomości rolnych, oraz w Ustawie nr 95/1999 Sb. w sprawie warunków dotyczących przekazywania przez państwo praw własności gruntów rolnych i leśnych na rzecz innych podmiotów w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych przez obywateli szwajcarskich i przez spółki utworzone na mocy prawa szwajcarskiego niemające siedziby ani niezarejestrowane w Republice Czeskiej. Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego punktu 1, obywatel szwajcarski nie może być w żadnym razie traktowany w sposób mniej korzystny w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych niż w dniu podpisania Protokołu ani nie może być traktowany w sposób bardziej restrykcyjny niż obywatel państwa trzeciego.
- c) Rolnicy indywidualni będący obywatelami szwajcarskimi, którzy zamierzają prowadzić działalność i mieszkać w Republice Czeskiej, nie podlegają postanowieniom lit. b) ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Republiki Czeskiej.
- d) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony w trzecim roku od daty przystąpienia Republiki Czeskiej do UE. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- e) Jeżeli Republika Czeska wprowadzi warunki dotyczące nabywania nieruchomości w Republice Czeskiej przez nierezydentów w okresie przejściowym, warunki te opierać się będą na przejrzystych, obiektywnych, trwałych i publicznych kryteriach. Wymienione kryteria stosowane są w sposób niedyskryminacyjny i nie wprowadzają rozróżnień między obywatelami czeskimi i szwajcarskimi.
- f) Jeżeli istnieją wystarczające dowody stwierdzające, iż z dniem zakończenia okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub też istnieje groźba ich wystąpienia na rynku gruntów rolnych w Republice Czeskiej, Wspólny Komitet, na wniosek Republiki Czeskiej, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

2. Estonia

- a) Estonia może utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo obowiązujące w momencie podpisywania niniejszego Protokołu w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych przez obywateli szwajcarskich i przez spółki utworzone na mocy prawa szwajcarskiego i nieposiadające siedziby, niezarejestrowane ani nieposiadające lokalnego oddziału lub przedstawicielstwa w Estonii. Obywatel szwajcarski nie może być w żadnym razie traktowany w sposób mniej korzystny, w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych niż w dniu podpisania niniejszego Protokołu ani nie może być traktowany w sposób bardziej restrykcyjny niż obywatel państwa trzeciego. Zgodnie z tym ustawodawstwem Estonia przyjęła Ustawę o ograniczeniach w nabywaniu nieruchomości oraz Zmiany do ustawy o reformie gruntów z 12 lutego 2003 r.

▼ **M3**

- b) Obywatele szwajcarscy zamierzający prowadzić działalność jako rolnicy indywidualni i zamieszkać w Estonii, którzy nieprzerwanie od co najmniej trzech lat legalnie zamieszkują i prowadzą działalność rolniczą w Estonii, nie podlegają postanowieniom lit. a) ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Estonii.
- c) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony w trzecim roku od daty przystąpienia Estonii do UE. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- d) Jeżeli istnieją wystarczające dowody potwierdzające, iż po wygaśnięciu okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub ryzyko ich powstania na rynku gruntów rolnych w Estonii, Wspólny Komitet, na wniosek Estonii, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

3. Cypr

Cypr może utrzymać przez okres pięciu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo obowiązujące na dzień 31 grudnia 2000 r. w sprawie nabywania „drugich domów”.

Zgodnie z Ustawą o nabywaniu nieruchomości (cudzoziemcy) Cap. 109 oraz jej nowelizacjami nr 52/69, 55/72 i 50/90, nabywanie nieruchomości na Cyprze przez osoby nie będące Cypryjczykami wymaga zgody Rady Ministrów. Do wydawania zgody w jej imieniu Rada Ministrów upoważniła dyrektorów regionalnych. Jeżeli dana nieruchomość przekracza 2 donumy (1 donum = 1 338 m²) zgoda może być udzielona jedynie w przypadku nabywania nieruchomości do następujących celów:

- a) na główny dom lub „drugi dom” o powierzchni gruntu nieprzekraczającej 3 donumy,
- b) na lokal zawodowy lub handlowy,
- c) na działalność przemysłową w sektorach uznanych za korzystne dla gospodarki cypryjskiej.

Powyższa ustawa została znówelizowana Ustawą z 2003 r. nr 54(I)/2003 o nabywaniu nieruchomości (cudzoziemcy) (nowelizacja). Nowa ustawa nie nakłada ograniczeń na obywateli UE i spółki zarejestrowane w UE przy nabywaniu nieruchomości związanych z głównym domem i zagraniczną inwestycją bezpośrednią, bądź przy nabywaniu nieruchomości przez agentów nieruchomości i deweloperów z UE. Jeśli chodzi o nabywanie „drugiego domu”, ustawa przewiduje, że przez okres pięciu lat po przystąpieniu Cypru do UE obywatele UE niezamieszkujący na stałe na Cyprze i spółki zarejestrowane w UE nieposiadające siedziby, centralnej administracji lub głównego biura na Cyprze, nie mogą nabywać nieruchomości, aby wykorzystać je w charakterze „drugiego domu” bez uprzedniej zgody Rady Ministrów, która przekazała swoje uprawnienia dyrektorom regionalnym, jak wspomniano powyżej.

4. Łotwa

- a) Łotwa może utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE przepisy zawarte w Ustawie o zmianach ustawy o prywatyzacji gruntów rolnych (obowiązującej od 14 kwietnia 2003 r.) w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych przez obywateli szwajcarskich i przez spółki utworzone na mocy prawa szwajcarskiego i nieposiadające siedziby, niezarejestrowane ani nieposiadające lokalnego oddziału lub przedstawicielstwa na Łotwie. Obywatel szwajcarski nie może być w żadnym razie traktowany w sposób mniej korzystny, w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych, niż w dniu podpisania Protokołu ani nie może być traktowany w sposób bardziej restrykcyjny niż obywatel państwa trzeciego.

▼ M3

- b) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony przed upływem trzeciego roku od daty podpisania niniejszego Protokołu. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- c) Jeżeli istnieją wystarczające dowody potwierdzające, iż po wygaśnięciu okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub ryzyko ich powstania na rynku gruntów rolnych na Łotwie, Wspólny Komitet, na wniosek Łotwy, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

5. Litwa

- a) Litwa może utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo obowiązujące w momencie podpisania niniejszego Protokołu w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych przez obywateli szwajcarskich i przez spółki utworzone na mocy prawa szwajcarskiego, nieposiadające siedziby, niezarejestrowane ani nieposiadające lokalnego oddziału lub przedstawicielstwa na Litwie. Obywatel szwajcarski nie może być w żadnym razie traktowany w sposób mniej korzystny, w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych, niż w dniu podpisania Protokołu ani nie może być traktowany w sposób bardziej restrykcyjny niż obywatel państwa trzeciego. Zgodnie z tymi przepisami szwajcarscy obywatele i osoby prawne, jak również organizacje utworzone w Szwajcarii i nieposiadające statusu osoby prawnej, lecz uprawnione do czynności cywilnych określonych w prawie szwajcarskim, nie mogą nabywać gruntów rolnych i leśnych przed upływem siedmioletniego okresu przejściowego określonego w Traktacie o Przystąpieniu Republiki Litewskiej do Unii Europejskiej.
- b) Obywatele szwajcarscy zamierzający prowadzić działalność jako rolnicy indywidualni i zamieszkać na Litwie, którzy nieprzerwanie od co najmniej trzech lat legalnie zamieszkują i prowadzą działalność rolniczą na Litwie, nie podlegają postanowieniom lit. a) ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Litwy.
- c) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony w trzecim roku od daty przystąpienia Litwy do UE. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- d) Jeżeli istnieją wystarczające dowody potwierdzające, iż po wygaśnięciu okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub ryzyko ich powstania na rynku gruntów rolnych na Litwie, Wspólny Komitet, na wniosek Litwy, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

6. Węgry

- a) Węgry mogą utrzymać w mocy przez okres pięciu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo zawarte w Ustawie LV z 1994 r. o gruntach rolnych, wraz ze zmianami, w odniesieniu do nabywania „drugich domów”.
- b) Obywatele szwajcarscy, którzy nieprzerwanie od co najmniej czterech lat legalnie zamieszkują na Węgrzech, nie podlegają postanowieniom lit. a) ani żadnym innym zasadom i procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Węgier. W okresie przejściowym Węgry stosują procedury udzielania zezwoleń na nabywanie „drugich domów” oparte na obiektywnych, trwałych, przewidywalnych i publicznych kryteriach. Wymienione kryteria są stosowane w sposób niedyskryminacyjny i nie wprowadzają rozróżnienia między obywatelami szwajcarskimi zamieszkałymi na Węgrzech.

▼ **M3**

- c) Węgry mogą utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE zakazy zawarte w Ustawie LV z 1994 r. o gruntach rolnych, wraz ze zmianami, w zakresie nabywania gruntów rolnych przez osoby fizyczne niemieszkające na Węgrzech ani niebędące obywatelami Węgier i przez osoby prawne.
- d) Obywatele szwajcarscy zamierzający prowadzić działalność jako rolnicy indywidualni i którzy nieprzerwanie od co najmniej trzech lat legalnie zamieszkują i prowadzą działalność rolniczą na Węgrzech, nie podlegają postanowieniom lit. c) ani żadnym innym zasadom i procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Węgier.
- e) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony w trzecim roku od daty przystąpienia Węgier do UE. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. c).
- f) Jeżeli Węgry zastosują procedury udzielania zezwoleń na nabywanie gruntów rolnych w okresie przejściowym, procedury te będą oparte na obiektywnych, trwałych, przejrzystych i publicznych kryteriach. Wymienione kryteria są stosowane w sposób niedyskryminacyjny.
- g) Jeżeli istnieją wystarczające dowody stwierdzające, iż po zakończeniu okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub też istnieje groźba ich wystąpienia na rynku gruntów rolnych na Węgrzech, Wspólny Komitet, na wniosek Węgier, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

7. Malta

Nabywanie nieruchomości na wyspach maltańskich reguluje Ustawa o nieruchomościach (nabywanie przez nierezydentów) (Cap. 246 Ustaw maltańskich). Ustawa ta przewiduje, że:

- a) (1) Obywatel Szwajcarii może nabyć nieruchomość na Malcie w celu wykorzystania jej w charakterze domu (niekoniecznie głównego), pod warunkiem że osoba taka nie posiada już innego domu na Malcie. Zakup taki nie wymaga, by dana osoba posiadała prawo pobytu na Malcie, jednakże podlega zezwoleniu, którego (z nielicznymi wyjątkami określonymi w ustawodawstwie) nie można odmówić, jeżeli wartość nieruchomości przekracza kwotę ustaloną co roku na podstawie wskaźnika (aktualnie 30 tys. Lm za mieszkanie i 50 tys. Lm za dom).
- (2) Obywatel szwajcarski może również w dowolnym czasie ustanowić swój główny dom na Malcie zgodnie z odpowiednim prawem krajowym. Opuszczenie Malty nie oznacza obowiązku zbycia własności nabytej jako główny dom.
- b) Obywatele Szwajcarii, którzy nabywają nieruchomości w specjalnych obszarach ustanowionych ustawą (zazwyczaj obszary wchodzące w skład projektów odnowy miast) nie muszą posiadać zezwolenia na zakup, ani nie podlegają ograniczeniom co do liczby, sposobu wykorzystania czy wartości takich nabywanych nieruchomości.

8. Polska

- a) Polska może utrzymać w mocy przez okres pięciu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo obowiązujące w momencie podpisania niniejszego Protokołu w zakresie nabywania „drugich domów”. Zgodnie z tym ustawodawstwem obywatel szwajcarski musi spełnić wymagania określone w Ustawie z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz.U. z 1996 r., Nr 54, poz. 245 z późn. zm.), wraz z późniejszymi zmianami.

▼ **M3**

- b) Obywatele szwajcarscy, którzy nieprzerwanie od co najmniej czterech lat legalnie zamieszkują w Polsce, nie podlegają postanowieniom lit. c) w zakresie nabywania „drugich domów” ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Polski.
- c) Polska może utrzymać w mocy przez okres dwunastu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo obowiązujące w zakresie nabywania nieruchomości rolnych i leśnych. Szwajcarscy obywatele ani podmioty prawne utworzone na mocy prawa szwajcarskiego nie mogą być w żadnym razie traktowani w sposób mniej korzystny, w zakresie nabywania nieruchomości rolnych i leśnych, niż w dniu podpisania Protokołu. Zgodnie z tym ustawodawstwem szwajcarski obywatel musi spełnić wymagania określone w Ustawie z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz.U. z 1996 r., Nr 54, poz. 245 z późn. zm.), wraz z późniejszymi zmianami.
- d) Obywatele szwajcarscy zamierzający prowadzić działalność jako rolnicy indywidualni, którzy nieprzerwanie od co najmniej trzech lat legalnie zamieszkują i dzierżawią grunt w Polsce jako osoby fizyczne lub prawne, nie podlegają od dnia przystąpienia postanowieniom lit. c) ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Polski w zakresie nabywania nieruchomości rolnych i leśnych. W województwach warmińsko-mazurskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim, lubuskim, dolnośląskim, opolskim i wielkopolskim okres zamieszkiwania i dzierżawy wskazany w poprzednim zdaniu jest przedłużony do lat siedmiu. Okres dzierżawy poprzedzający nabycie gruntu obliczany jest indywidualnie dla każdego obywatela szwajcarskiego, który dzierżawi grunt w Polsce, od daty pewnej pierwotnej umowy dzierżawy. Rolnicy indywidualni, którzy dzierżawią grunty nie jako osoby fizyczne, lecz jako osoby prawne, mogą przenosić prawa przysługujące osobie prawnej wynikające z umowy dzierżawy na siebie jako osoby fizyczne. Przy obliczaniu okresu dzierżawy poprzedzającego prawo nabycia zalicza się okres dzierżawy na podstawie umów zawartych jako osoby prawne. Umowy dzierżawy zawarte z osobami fizycznymi mogą być opatrzone datą pewną retroaktywnie, w wyniku czego zaliczany będzie cały okres dzierżawy wynikający z umów z datą pewną. Nie zostają wyznaczone ostateczne terminy dla rolników indywidualnych na przekształcenie ich obecnie obowiązujących umów dzierżawy w umowy zawarte przez nich jako osoby fizyczne ani w pisemne umowy z datą pewną. Procedura przekształcania umów dzierżawy jest przejrzysta i w żadnych okolicznościach nie stanowi nowej przeszkody.
- e) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony w trzecim roku od daty przystąpienia Polski do UE. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- f) Podczas okresu przejściowego Polska stosuje ustanowioną prawem procedurę zezwoleń, która zapewnia, by wydawanie zezwoleń na nabywanie nieruchomości w Polsce opierało się na przejrzystych, obiektywnych, trwałych i publicznych kryteriach. Wymienione kryteria są stosowane w sposób niedyskryminacyjny.

9. Słowenia

- a) Jeżeli przed upływem okresu maksymalnie siedmiu lat od daty przystąpienia Słowenii do UE, na rynku nieruchomości pojawiają się poważne trudności, mogące trwać lub spowodować istotne pogorszenie sytuacji na rynku nieruchomości na danym obszarze, Słowenia może zwrócić się o wydanie zgody na podjęcie środków ochronnych w celu poprawy sytuacji na rynku nieruchomości.
- b) Na wniosek Słowenii, Wspólny Komitet w trybie pilnym ustali środki ochronne, jakie uzna za niezbędne, określając warunki i sytuacje, w których mają być one wprowadzone w życie.

▼ **M3**

- c) W razie poważnych trudności na rynku nieruchomości i na wyraźny wniosek Słownii, Wspólny Komitet podejmuje działania w ciągu pięciu dni roboczych od dnia otrzymania wniosku wraz z załączonymi stosownymi informacjami na temat panującej sytuacji. W ten sposób ustalone środki mają zastosowanie ze skutkiem natychmiastowym i uwzględniają interesy wszystkich zainteresowanych stron.
- d) Środki dopuszczone na podstawie lit. b) mogą obejmować odstępstwa od postanowień niniejszej Umowy w takim zakresie i na takie okresy, jakie będą niezbędne dla uzyskania celów, o których mowa w lit. a).

10. Słowacja

- a) Słowacja może utrzymać w mocy przez okres siedmiu lat od daty przystąpienia do UE swoje ustawodawstwo dotyczące nabywania gruntów rolnych i leśnych przez nierezydentów. Zgodnie z tym ustawodawstwem (nierezydent może nabyć prawo własności nieruchomości położonej w Republice Słowackiej za wyjątkiem gruntu rolnego i leśnego. Nierezydent nie może nabyć prawa własności nieruchomości, których nabywanie podlega ograniczeniom wynikającym ze szczególnych przepisów zawartych w Ustawie prawo dewizowe nr 202/1995, wraz z późniejszymi zmianami).
- b) Obywatel szwajcarski nie może być w żadnym razie traktowany w sposób mniej korzystny w zakresie nabywania gruntów rolnych i leśnych, niż w dniu podpisania niniejszego Protokołu ani nie może być traktowany w sposób bardziej restrykcyjny niż obywatel państwa trzeciego.
- c) Obywatele szwajcarscy zamierzający prowadzić działalność jako rolnicy indywidualni i którzy nieprzerwanie od co najmniej trzech lat legalnie zamieszkują i wykonują działalność rolniczą na Słowacji, nie podlegają postanowieniom lit. b) ani żadnym innym procedurom poza tymi, które obowiązują obywateli Słowacji.
- d) Ogólny przegląd tych środków przejściowych zostanie przeprowadzony przed upływem trzeciego roku od daty przystąpienia Słowacji do UE. W tym celu Komisja przedłoży sprawozdanie Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet może podjąć decyzję o skróceniu lub zakończeniu okresu przejściowego wskazanego w lit. a).
- e) Jeżeli w okresie przejściowym Słowacja wprowadzi procedury zezwoleń na nabywanie nieruchomości na Słowacji przez nierezydentów, będą one oparte na przejrzystych, obiektywnych, trwałych i publicznych kryteriach. Kryteria te są stosowane w sposób niedyskryminacyjny i nie wprowadzają rozróżnień między obywatelami słowackimi i szwajcarskimi.
- f) Jeżeli istnieją wystarczające dowody stwierdzające, iż po zakończeniu okresu przejściowego wystąpią poważne zakłócenia lub też istnieje groźba ich wystąpienia na rynku gruntów rolnych na Słowacji, Wspólny Komitet, na wniosek Słowacji, podejmie decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o maksymalnie trzy lata.

▼ **M7***ZAŁĄCZNIK II***KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO***Artykuł 1*

1. Umawiające się strony zgadzają się, w odniesieniu do koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, na stosowanie między sobą aktów prawnych Unii Europejskiej, o których mowa i które są zmieniane w sekcji A niniejszego załącznika, lub równoważnych im zasad.

2. Określenie „państwo członkowskie (państwa członkowskie)” zawarte w aktach prawnych, o których mowa w sekcji A niniejszego załącznika, oprócz państw objętych odpowiednimi aktami prawnymi Unii Europejskiej obejmuje również Szwajcarię.

Artykuł 2

1. Na użytek stosowania postanowień niniejszego załącznika umawiające się strony należycie uwzględniają akty prawne Unii Europejskiej, o których mowa w sekcji B niniejszego załącznika.

2. Na użytek stosowania postanowień niniejszego załącznika umawiające się strony biorą pod uwagę akty prawne Unii Europejskiej, o których mowa w sekcji C niniejszego załącznika.

Artykuł 3

1. Przepisy szczególne dotyczące ustaleń przejściowych w odniesieniu do ubezpieczenia od utraty pracy dla obywateli niektórych państw członkowskich Unii Europejskiej posiadających zezwolenie na pobyt w Szwajcarii ważne przez okres krótszy niż jeden rok, dotyczące szwajcarskich zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń w ramach planów świadczeń pracowniczych w zakresie emerytur, rent rodzinnych i rent inwalidzkich określono w protokole do niniejszego załącznika.

2. Protokół stanowi integralną część niniejszego załącznika.

SEKCJA A: AKTY PRAWNE STANOWIĄCE PRZEDMIOT ODNIESIENIA

1. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ⁽¹⁾.

▼ **M8**

zmienione:

— rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz określające treść załączników ⁽²⁾,

— rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽³⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 43

⁽³⁾ Dz.U. L 338 z 22.12.2010, s. 35

▼ **M8**

- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽¹⁾,
- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1224/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. zmieniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽²⁾.

▼ **M7**

Na użytek niniejszej Umowy rozporządzenie (WE) nr 883/2004 dostosowuje się w następujący sposób:

- a) w sekcji I załącznika I dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Przepisy kantonalne dotyczące zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych na podstawie art. 131 ust. 2 i art. 293 ust. 2 federalnego Kodeksu cywilnego.”;

- b) w sekcji II załącznika I dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Zasiłki z tytułu urodzenia się dziecka i zasiłki z tytułu adopcji zgodnie z obowiązującymi przepisami kantonowymi na podstawie art. 3 ust. 2 federalnej ustawy o dodatkach rodzinnych.”;

- c) w załączniku II dodaje się tekst w brzmieniu:

„Niemcy–Szwajcaria

- a) Konwencja o zabezpieczeniu społecznym z dnia 25 lutego 1964 r. zmieniona konwencjami uzupełniającymi nr 1 z dnia 9 września 1975 r. i nr 2 z dnia 2 marca 1989 r.:

- (i) ust. 9b pkt 1 nr 1–4 protokołu końcowego (mające zastosowanie ustawodawstwo i uprawnienia do rzeczowych świadczeń chorobowych dla mieszkańców niemieckiej eksklawy Büsingen);

- (ii) ust. 9e pkt 1 lit. b) zdanie pierwsze, drugie i czwarte protokołu końcowego (dostęp do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego w Niemczech poprzez zmianę miejsca zamieszkania w Niemczech);

- b) Konwencja o ubezpieczeniu od utraty pracy z dnia 20 października 1982 r. zmieniona protokołem dodatkowym z dnia 22 grudnia 1992 r.:

- (i) art. 8 ust. 5, Niemcy (gmina Büsingen) przeznaczają kwotę równoważną kwocie wkładu wypłacanego przez kanton na mocy przepisów prawa szwajcarskiego na pokrycie kosztów udziału pracowników objętych tym postanowieniem w środkach na rzecz promowania zatrudnienia.

Hiszpania–Szwajcaria

Pkt 17 do protokołu końcowego konwencji o zabezpieczeniu społecznym z dnia 13 października 1969 r. zmienionej konwencją uzupełniającą z dnia 11 czerwca 1982 r.; na mocy tego przepisu osoby ubezpieczone w ramach systemu hiszpańskiego są zwolnione z wymogu przystąpienia do szwajcarskiego systemu ubezpieczeń zdrowotnych.

⁽¹⁾ Dz.U. L 149 z 8.6.2012, s. 4.

⁽²⁾ Dz.U. L 349 z 19.12.2012, s. 45.

▼ **M7***Włochy–Szwajcaria*

Art. 9 ust. 1 konwencji o zabezpieczeniu społecznym z dnia 14 grudnia 1962 r. zmienionej konwencją uzupełniającą nr 1 z dnia 18 grudnia 1963 r., umową uzupełniającą z dnia 4 lipca 1969 r., protokołem dodatkowym z dnia 25 lutego 1974 r. oraz umową uzupełniającą nr 2 z dnia 2 kwietnia 1980 r.”;

- d) w załączniku IV dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria”;

- e) w części 1 załącznika VIII dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Wszelkie wnioski o emerytury, renty rodzinne i renty inwalidzkie w ramach systemu podstawowego (ustawa federalna o emeryturach i rentach rodzinnych oraz ustawa federalna o ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa) oraz emerytury ustawowe w ramach planów ustawowych świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa).”;

- f) w części 2 załącznika VIII dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Emerytury, renty rodzinne i renty inwalidzkie w ramach ustawowych planów świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa).”;

- g) w części II załącznika IX dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Renty rodzinne i renty inwalidzkie w ramach ustawowych planów świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa).”;

- h) w załączniku X dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

1. Świadczenia uzupełniające (► **M8** ustawa federalna o świadczeniach uzupełniających z dnia 6 października 2006 r. ◄) oraz podobne świadczenia przewidziane w przepisach kantonalnych.
2. Renty z tytułu ubóstwa przyznawane w ramach ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa (art. 28 ust. 1a ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r., zmienionej w dniu 7 października 1994 r.).
3. Nieskładkowe świadczenia o charakterze mieszanym na wypadek bezrobocia przewidziane w przepisach kantonalnych.
4. Nieskładkowe nadzwyczajne renty inwalidzkie dla osób niepełnosprawnych (art. 39 ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r.), które przed okresem niezdolności do pracy nie podlegały przepisom szwajcarskiego ustawodawstwa na podstawie pracy jako pracownik najemny lub jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek.”;

- i) w załączniku XI dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

1. Art. 2 ustawy federalnej o ubezpieczeniu emerytalnym i rentach rodzinnych oraz art. 1 ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, które regulują dobrowolne ubezpieczenie w tych kategoriach ubezpieczeń dla obywateli Szwajcarii zamieszkałych w państwach nieobjętych niniejszą umową, mają zastosowanie do osób mieszkających poza terytorium Szwajcarii, które są obywatelami innych państw, do których niniejsza umowa ma zastosowanie, oraz do

▼ M7

uchodźców i bezpaństwowców przebywających na terytorium tych państw, w przypadku gdy osoby te przystępują do systemu ubezpieczenia dobrowolnego nie później niż w ciągu jednego roku od dnia, w którym wygasa ich ubezpieczenie emerytalne, rodzinne i na wypadek inwalidztwa po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia.

2. W przypadku wygaśnięcia ubezpieczenia emerytalnego, rodzinnego i na wypadek inwalidztwa danej osoby po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia osobie takiej nadal przysługuje ubezpieczenie za zgodą pracodawcy, jeżeli pracuje ona w państwie, do którego niniejsza umowa nie ma zastosowania, na rzecz pracodawcy posiadającego siedzibę w Szwajcarii oraz jeżeli złoży ona stosowny wniosek w terminie sześciu miesięcy od dnia wygaśnięcia ubezpieczenia.
3. Ubezpieczenie obowiązkowe w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia zdrowotnego i ewentualne wyłączenia
 - a) przepisy prawa szwajcarskiego regulujące obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne mają zastosowanie do następujących osób, które nie mają miejsca zamieszkania w Szwajcarii:
 - (i) osoby podlegające przepisom prawa szwajcarskiego na mocy tytułu II rozporządzenia;
 - (ii) osoby, w odniesieniu do których Szwajcaria ponosi koszty świadczeń, zgodnie z art. 24, 25, 26 rozporządzenia;
 - (iii) osoby otrzymujące świadczenia w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia od utraty pracy;
 - (iv) członkowie rodziny osób, o których mowa w ppkt (i) oraz (iii), lub osoby będącej pracownikiem najemnym lub prowadzącej działalność na własny rachunek zamieszkałej w Szwajcarii, która jest ubezpieczona w ramach szwajcarskiego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, chyba że tacy członkowie rodziny mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Danii, Hiszpanii, Węgrzech, Portugalii, Szwecji lub Zjednoczonym Królestwie;
 - (v) członkowie rodziny osób, o których mowa w ppkt (ii), lub emeryta mającego miejsce zamieszkania w Szwajcarii, który jest ubezpieczony w ramach szwajcarskiego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, chyba że tacy członkowie rodziny mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Danii, Portugalii, Szwecji lub Zjednoczonym Królestwie.

Za członków rodziny uznaje się te osoby, które zgodnie z prawodawstwem państwa zamieszkania są określone jako członkowie rodziny;

- b) osoby, o których mowa w lit. a) mogą na swój wniosek zostać wyłączone z ubezpieczenia obowiązkowego, jeżeli i dopóki mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Niemczech, Francji, Włoszech, Austrii, oraz, w przypadku osób, o których mowa w lit. a) ppkt (iv) i (v) w Finlandii, a także, w przypadku osób, o których mowa w lit. a) ppkt (ii) w Portugalii, i mogą udowodnić, że kwalifikują się do ubezpieczenia na wypadek choroby.

Taki wniosek

- aa) musi zostać złożony w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym skuteczny staje się obowiązek ubezpieczenia w Szwajcarii; w uzasadnionych przypadkach, jeżeli wniosek zostanie złożony po tym terminie, wyłączenie staje się skuteczne z dniem rozpoczęcia zobowiązań ubezpieczeniowych;
 - bb) musi dotyczyć wszystkich członków rodziny mających miejsce zamieszkania w tym samym państwie.
4. Jeżeli osoba podlegająca przepisom prawa szwajcarskiego na mocy tytułu II rozporządzenia podlega do celów ubezpieczenia zdrowotnego, w wyniku zastosowania postanowień ust. 3 lit. b), przepisom prawa innego państwa objętego niniejszą umową, koszty takich świadczeń rzeczowych w związku z wypadkami niezwiązanymi z pracą są ponoszone w równej mierze przez ubezpieczyciela szwajcarskiego

▼ **M7**

zapewniającego ubezpieczenie od wypadków przy pracy i niezwiązanych z pracą oraz od chorób zawodowych oraz przez właściwą instytucję ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli osoba taka jest uprawniona do otrzymania świadczeń rzeczowych od obydwu instytucji. Ubezpieczyciel szwajcarski udzielający ubezpieczenia od wypadków przy pracy i niezwiązanych z pracą oraz od chorób zawodowych pokrywa całość kosztów w przypadku wypadków przy pracy, wypadków w drodze do pracy i chorób zawodowych, nawet jeżeli dana osoba jest uprawniona do otrzymania świadczeń od instytucji ubezpieczenia zdrowotnego w kraju zamieszkania.

5. Osoby, które pracują, ale nie mają miejsca zamieszkania w Szwajcarii i które są objęte ustawowym ubezpieczeniem w swoim państwie zamieszkania zgodnie z ust 3 lit. b) oraz członkowie ich rodziny podlegają podczas pobytu w Szwajcarii przepisom art. 19 rozporządzenia.
6. Na użytek stosowania art. 18, 19, 20, 27 rozporządzenia w Szwajcarii właściwy ubezpieczyciel pokrywa wszystkie zafakturowane koszty.
7. Ukończone okresy otrzymywania zasiłku dziennego w ramach systemu ubezpieczeń innego państwa, do którego niniejsza umowa ma zastosowanie, są brane pod uwagę w celu zmniejszenia lub podniesienia ewentualnej rezerwy w zakresie ubezpieczenia z tytułu zasiłku dziennego w przypadku macierzyństwa lub choroby, jeżeli dana osoba ubezpieczy się u ubezpieczyciela szwajcarskiego w terminie trzech miesięcy od wygaśnięcia ubezpieczenia w innym kraju.
8. Osoba, która wykonywała pracę zarobkową lub prowadziła zarobkową działalność na własny rachunek w Szwajcarii i która zaspokajała swoje potrzeby życiowe, a następnie musiała zaprzestać działalności z powodu wypadku lub choroby i nie podlega już ustawodawstwu szwajcarskiemu w zakresie ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, jest uznawana za objętą tego rodzaju ubezpieczeniem do celów zakwalifikowania jej do środków rehabilitacyjnych do momentu wypłaty renty inwalidzkiej i przez cały okres korzystania z takich środków, pod warunkiem że nie podjęła ona nowej działalności poza terytorium Szwajcarii.”.

2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ⁽¹⁾

▼ **M8**

zmienione:

- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽²⁾,
- rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽³⁾,
- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1224/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. zmieniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 338 z 22.12.2010, s. 35.

⁽³⁾ Dz.U. L 149 z 8.6.2012, s. 4.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 349 z 19.12.2012, s. 45

▼ **M7**

Na użytek niniejszej umowy rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dostosowuje się w następujący sposób:

w załączniku 1 dodaje się tekst w brzmieniu:

„Umowa między Szwajcarią a Francją z dnia 26 października 2004 r. ustanawiająca specjalne procedury w zakresie zwrotu kosztów świadczeń z tytułu opieki zdrowotnej.

► **M8** ————— ◀”.

3. Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. dotyczące stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek oraz członków ich rodzin, przemieszczających się we Wspólnocie ⁽¹⁾, ostatnio zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 592/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. ⁽²⁾, w brzmieniu mającym zastosowanie między Szwajcarią a państwami członkowskimi przed wejściem w życie niniejszej decyzji, oraz w przypadku odniesień zawartych w rozporządzeniach (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009, a także w odniesieniu do przypadków, które wystąpiły w przeszłości.
4. Rozporządzenie Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin, przemieszczających się we Wspólnocie ⁽³⁾, ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 120/2009 ⁽⁴⁾, w brzmieniu mającym zastosowanie między Szwajcarią a państwami członkowskimi przed wejściem w życie niniejszej decyzji, oraz przypadku odniesień zawartych w rozporządzeniach (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009, a także w odniesieniu do przypadków, które wystąpiły w przeszłości.
5. Dyrektywa Rady 98/49/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie ochrony uprawnień do dodatkowych świadczeń emerytalnych lub rentowych pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek przemieszczających się we Wspólnocie ⁽⁵⁾.

SEKCJA B: AKTY PRAWNE NALEŻYCE UWZGLĘDNIANE PRZEZ UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY

1. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 ⁽⁶⁾.
2. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym ⁽⁷⁾.
3. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A3 z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie sumowania nieprzerwanych okresów delegowania ukończonych na podstawie rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 oraz rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. L 149 z 5.7.1971, s. 2.

⁽²⁾ Dz.U. L 177 z 4.7.2008, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. L 74 z 27.3.1972, s. 1.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 39 z 10.2.2009, s. 29.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 209 z 25.7.1998, s. 46.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 1.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 5.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 149 z 8.6.2010, s. 3.

▼ M7

4. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr E1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie praktycznych porozumień dotyczących okresu przejściowego dla wymiany danych drogą elektroniczną, o której mowa w art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ⁽¹⁾.
5. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr F1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 68 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady odnoszącego się do zasad pierwszeństwa w przypadku zbiegu praw do świadczeń rodzinnych ⁽²⁾.
6. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca zasad przechodzenia od rozporządzeń Rady (EWG) nr 1408/71 i (EWG) nr 574/72 do rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 oraz stosowania decyzji i zaleceń Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego ⁽³⁾.
7. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H2 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie sposobu działania i składu Komisji Technicznej ds. Przetwarzania Danych przy Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego ⁽⁴⁾.
8. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H3 z dnia 15 października 2009 r. dotycząca daty, którą bierze się pod uwagę przy ustalaniu kursu wymiany, o którym mowa w art. 90 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ⁽⁵⁾.
9. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H4 z dnia 22 grudnia 2009 r. dotycząca składu i metod działania Komisji Obrachunkowej przy Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego ⁽⁶⁾.
10. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H5 z dnia 18 marca 2010 r. dotycząca współpracy w zwalczaniu nadużyć finansowych i błędów w ramach rozporządzenia Rady (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ⁽⁷⁾.
11. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr P1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie wykładni art. 50 ust. 4, art. 58 i art. 87 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w odniesieniu do przyznawania świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości oraz rent rodzinnych ⁽⁸⁾.
12. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego ⁽⁹⁾.
13. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca specyfikacji technicznych europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 9.

⁽²⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 11.

⁽³⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 13.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 17.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 56.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 107 z 27.4.2010, s. 3.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 149 z 8.6.2010, s. 5.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 21.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 23.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 26.

▼ M7

14. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S3 z dnia 12 czerwca 2009 r. określająca świadczenia objęte zakresem art. 19 ust. 1 i art. 27 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 oraz art. 25 lit. A) ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ⁽¹⁾.
15. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S4 z dnia 2 października 2009 r. dotycząca procedur zwrotów kosztów w celu wykonywania art. 35 i 41 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 ⁽²⁾.
16. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S5 z dnia 2 października 2009 r. w sprawie wykładni pojęcia „świadczenia rzeczowe”, o którym mowa w art. 1 lit. va) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, w przypadku choroby lub macierzyństwa zgodnie z art. 17, 19, 20, 22, art. 24 ust. 1, art. 25, 26, art. 27 ust. 1, 3, 4 i 5, art. 28, 34 oraz art. 36 ust. 1 i 2 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 oraz dla celów kalkulacji kwot podlegających zwrotowi na mocy art. 62, 63 i 64 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ⁽³⁾.
17. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S6 z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie rejestracji w państwie członkowskim zamieszkania zgodnie z art. 24 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 oraz tworzenia rejestrów zgodnie z art. 64 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 ⁽⁴⁾.
18. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S7 z dnia 22 grudnia 2009 r. dotycząca przejścia od rozporządzeń (EWG) nr 1408/71 i (EWG) nr 574/72 do rozporządzeń (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 oraz stosowania procedur zwrotu kosztów ⁽⁵⁾.
19. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca art. 54 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 odnoszącego się do zwiększeń zasiłku dla bezrobotnych dla członków rodziny pozostających na utrzymaniu ⁽⁶⁾.
20. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U2 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie zakresu art. 65 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 dotyczącego uprawnienia do zasiłków dla bezrobotnych osób całkowicie bezrobotnych innych niż pracownicy przygraniczni, które, w okresie ich ostatniego zatrudnienia lub pracy na własny rachunek, miały miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego innego niż właściwe państwo członkowskie ⁽⁷⁾.
21. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U3 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie zakresu pojęcia „bezrobocie częściowe” mającego zastosowanie do osób bezrobotnych, o których mowa w art. 65 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 40.

⁽²⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 52.

⁽³⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 54.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 107 z 27.4.2010, s. 6.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 107 z 27.4.2010, s. 8.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 42.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 43.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 45.

▼ **M8**

22. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr E2 z dnia 3 marca 2010 r. w sprawie ustanowienia procedury zarządzania zmianami mającej zastosowanie do danych dotyczących organów określonych w art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 wymienionych w elektronicznym wykazie, który stanowi integralną część EESSI ⁽¹⁾.
23. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr E3 z dnia 19 października 2011 r. dotycząca okresu przejściowego określonego w art. 95 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 ⁽²⁾.
24. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H6 z dnia 16 grudnia 2010 r. dotycząca stosowania określonych zasad odnoszących się do sumowania okresów zgodnie z art. 6 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ⁽³⁾.
25. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S8 z dnia 15 czerwca 2011 r. dotycząca przyznawania protez, sprzętów dużych rozmiarów i innych świadczeń rzeczowych o znacznej wartości, o których mowa w art. 33 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego ⁽⁴⁾.
26. Decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U4 z dnia 13 grudnia 2011 r. dotycząca procedur zwrotu zgodnie z art. 65 ust. 6 i 7 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i art. 70 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 ⁽⁵⁾.

▼ **M7**

SEKCJA C: AKTY PRAWNE, KTÓRE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY BIORĄ POD UWAGĘ

1. Zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotyczące ustawodawstwa mającego zastosowanie do osób bezrobotnych prowadzących działalność zawodową lub handlową w niepełnym wymiarze w państwie członkowskim innym niż państwo miejsca zamieszkania ⁽⁶⁾.
2. Zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotyczące stosowania art. 64 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 do bezrobotnych towarzyszących swym małżonkom lub partnerom wykonującym działalność zawodową lub handlową w państwie członkowskim innym niż państwo właściwe ⁽⁷⁾.

▼ **M8**

3. Zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S1 z dnia 15 marca 2012 r. dotyczące finansowych aspektów transgranicznego dawstwa narządów od żywych dawców ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. C 187 z 10.7.2010, s. 5. [System elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego]

⁽²⁾ Dz.U. C 12 z 14.1.2012, s. 6.

⁽³⁾ Dz.U. C 45 z 12.2.2011, s. 5.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 262 z 6.9.2011, s. 6.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 57 z 25.2.2012, s. 4.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 49.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 51.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 240 z 10.8.2012, s. 3.

▼ **M7****PROTOKÓŁ****do załącznika II do umowy****I. Ubezpieczenie od utraty pracy**

Następujące ustalenia stosuje się do pracowników będących obywatelami Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do dnia 30 kwietnia 2011 r. i do pracowników będących obywatelami Republiki Bułgarii i Rumunii do dnia 31 maja 2016 r.

1. Następujące zasady mają zastosowanie w odniesieniu do ubezpieczenia od utraty pracy dla pracowników posiadających zezwolenie na pobyt, którego okres ważności jest krótszy niż jeden rok:
 - 1.1. Jedynie pracownicy, którzy uiszczali składki w Szwajcarii przez minimalny okres wymagany na mocy federalnej ustawy o ubezpieczeniach od utraty pracy i zasiłkach w przypadku niewypłacalności (*loi fédérale sur l'assurance-chômage obligatoire et l'indemnité en cas d'insolvabilité* – LACI)⁽¹⁾ i którzy spełniają również inne warunki kwalifikowalności do zasiłków dla bezrobotnych, są uprawnieni do takiego zasiłku zapewnianego przez ubezpieczenie od utraty pracy na warunkach ustanowionych przez prawo.
 - 1.2. Część składek pobieranych w przypadku pracowników, których okres składkowy jest zbyt krótki, aby uprawniał ich do zasiłku dla bezrobotnych w Szwajcarii na mocy pkt 1.1, zwraca się ich państwu pochodzenia zgodnie z przepisami zawartymi w pkt 1.3 w celu pokrycia kosztów zasiłków udzielanych tym pracownikom w przypadku całkowitego bezrobocia; pracownicy ci nie są zatem uprawnieni do zasiłku w przypadku całkowitego bezrobocia w Szwajcarii. Są jednak uprawnieni do zasiłków związanych ze złymi warunkami pogodowymi i w przypadku niewypłacalności pracodawcy. Zasiłki w przypadku całkowitego bezrobocia wypłaca państwo pochodzenia, pod warunkiem że zainteresowani pracownicy są gotowi do podjęcia pracy. Okresy ubezpieczenia ukończone w Szwajcarii są uwzględniane w ten sam sposób, w jaki byłyby uwzględniane, gdyby zostały ukończone w państwie pochodzenia.
 - 1.3. Część składek pobieranych w przypadku pracowników, o których mowa w pkt 1.2, zwraca się co roku zgodnie z następującymi przepisami:
 - a) całość składek tych pracowników oblicza się, dla danego kraju, na podstawie rocznej liczby zatrudnionych pracowników i średnich rocznych składek płaconych w odniesieniu do każdego pracownika (składek pracodawcy i pracownika);
 - b) część obliczonej w ten sposób kwoty odpowiadającą względnej części, jaką stanowi zasiłek dla bezrobotnych jako odsetek wszystkich zasiłków, o których mowa w pkt 1.2, zwraca się państwu pochodzenia pracowników oraz część tej kwoty zatrzymuje Szwajcaria jako rezerwę na kolejne zasiłki⁽²⁾;

⁽¹⁾ Obecnie 12 miesięcy.

⁽²⁾ Zwracane składki w przypadku pracowników, którzy skorzystają ze swojego prawa do zasiłku dla bezrobotnych w Szwajcarii po płaceniu składek przez co najmniej 12 miesięcy w ciągu kilku okresów zamieszkania – w okresie dwóch lat.

▼ **M7**

c) co roku Szwajcaria składa oświadczenie przedstawiające zwrócone składki. Na wniosek państw pochodzenia w oświadczeniu wskazuje się podstawy obliczeń i zwrócone kwoty. Państwa pochodzenia co roku zawiadamiają Szwajcarię o liczbie osób otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych, o którym mowa w pkt 1.2.

2. Jeżeli państwo członkowskie, którego dotyczy przedmiotowe ustalenie, ma trudności z zakończeniem ustaleń dotyczących zwrotu składek lub jeżeli Szwajcaria ma trudności z ustaleniami dotyczącymi sumowania, każda z umawiających się stron może skierować sprawę do Wspólnego Komitetu.

II. Zasiłki pielęgnacyjne

Zasiłki pielęgnacyjne przyznawane na mocy szwajcarskiej ustawy federalnej z dnia 19 czerwca 1959 r. o ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa (LAI) i ustawy federalnej z dnia 20 grudnia 1946 r. o emeryturach i rentach rodzinnych (LAVS) zmienionej w dniu 8 października 1999 r. przyznaje się wyłącznie, jeżeli zainteresowana osoba posiada miejsce zamieszkania w Szwajcarii.

III. Plany świadczeń pracowniczych w zakresie emerytur, rent rodzinnych i rent inwalidzkich

Niezależnie od przepisów art. 10 ust. 2 rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 nabyte świadczenia przewidziane na mocy ustawy federalnej o swobodzie przenoszenia się w ramach planów świadczeń pracowniczych w zakresie emerytur, rent rodzinnych i rent inwalidzkich (*Loi fédérale sur le libre passage dans la prévoyance professionnelle vieillesse, survivants et invalidité*) z dnia 17 grudnia 1993 r. wypłaca się na wniosek osoby będącej pracownikiem najemnym lub wykonującej pracę na własny rachunek, która zamierza wyjechać ze Szwajcarii na stałe i która, w ramach tytułu II rozporządzenia, nie podlega ustawodawstwu szwajcarskiemu, pod warunkiem że osoba ta opuszcza Szwajcarię w ciągu pięciu lat od wejścia w życie niniejszej umowy.

▼ **M6***ZAŁĄCZNIK III***WZAJEMNE UZNAWANIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH****(Dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji)**

1. Umawiające się strony wyrażają zgodę na stosowanie między sobą, w zakresie wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych, aktów prawnych i komunikatów Unii Europejskiej (UE), o których mowa w sekcji A niniejszego załącznika, zgodnie z zakresem Umowy.
2. Jeżeli nie zaznaczono inaczej, uważa się, że określenie „państwo członkowskie (państwa członkowskie)” zawarte w aktach, o których mowa w sekcji A niniejszego załącznika, oprócz państw objętych odpowiednimi aktami prawnymi UE obejmuje również Szwajcarię.
3. Do celów stosowania niniejszego załącznika umawiające się strony biorą pod uwagę akty prawne UE, o których mowa w sekcji B niniejszego załącznika.

SEKCJA A: PRZEDMIOTOWE AKTY PRAWNE

- 1a. **32005 L 0036**: dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 255 z 30.9.2005, s. 22),

zmieniona przez:

- dyrektywę Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141),
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1430/2007 z dnia 5 grudnia 2007 r. zmieniające załączniki II i III do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 320 z 6.12.2007, s. 3),
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 755/2008 z dnia 31 lipca 2008 r. zmieniające załącznik II do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 205 z 1.8.2008, s. 10),
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 279/2009 z dnia 6 kwietnia 2009 r. zmieniające załącznik II do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 93 z 7.4.2009, s. 11),
- rozporządzenie Komisji (UE) nr 213/2011 z dnia 3 marca 2011 r. zmieniające załączniki II i V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 59 z 4.3.2011, s. 4),
- notyfikację nazw dyplomów w dziedzinie architektury (Dz.U. C 332 z 30.12.2006, s. 35),
- notyfikację nazw dyplomów w dziedzinie architektury (Dz.U. C 148 z 24.6.2006, s. 34),
- notyfikację nazw dyplomów w dziedzinie architektury (Dz.U. C 3 z 6.1.2006, s. 12),
- komunikat Komisji – Zgłoszenie nazw dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji w zakresie wykonywania zawodu lekarza dentysty (Dz.U. C 165 z 19.7.2007, s. 18),
- komunikat Komisji – Zgłoszenie nazw dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji lekarzy specjalistów i lekarzy ogólnych (Dz.U. C 165 z 19.7.2007, s. 13),
- komunikat Komisji – Notyfikacja dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji lekarzy specjalistów, pielęgniarek odpowiedzialnych za opiekę ogólną, lekarzy dentyistów specjalistów, położnych i architektów (Dz.U. C 137 z 4.6.2008, s. 8),

▼ **M6**

- komunikat – Notyfikacja dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – Dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 322 z 17.12.2008, s. 3),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie o wyszczególnionych w załączniku I do dyrektywy 2005/36/WE stowarzyszeniach lub organizacjach zawodowych, które spełniają warunki art. 3 ust. 2 (Dz.U. C 111 z 15.5.2009, s. 1),
- komunikat Komisji – Notyfikacja dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 114 z 19.5.2009, s. 1),
- komunikat Komisji – Notyfikacja dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 279 z 19.11.2009, s. 1),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 129 z 19.5.2010, s. 3),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 337 z 14.12.2010, s. 10),
- sprostowanie do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 271 z 16.10.2007, s. 18),
- sprostowanie do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 93 z 4.4.2008, s. 28),

▼ **M9**

- rozporządzenie Komisji (UE) nr 623/2012 z dnia 11 lipca 2012 r. zmieniające załącznik II do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 180 z 12.7.2012, s. 9),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie o wyszczególnionych w załączniku I do dyrektywy 2005/36/WE stowarzyszeniach lub organizacjach zawodowych, które spełniają warunki art. 3 ust. 2 (Dz.U. C 182 z 23.6.2011, s. 1),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 183 z 24.6.2011, s. 1),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 367 z 16.12.2011, s. 5),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 244 z 14.8.2012, s. 1),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 396 z 21.12.2012, s. 1),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 183 z 28.6.2013, s. 4),
- komunikat Komisji – Zawiadomienie w sprawie dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji – dyrektywa 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (załącznik V) (Dz.U. C 301 z 17.10.2013, s. 1).

▼ **M6**

b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 2005/36/WE dostosowuje się w następujący sposób:

1. Między umawiającymi się stronami nie mają zastosowania procedury określone w następujących artykułach dyrektywy:

- art. 3 ust. 2 trzeci akapit – procedura aktualizacji załącznika I do dyrektywy,
- art. 11 lit. c) ppkt ii) ostatnie zdanie – procedura aktualizacji załącznika II do dyrektywy,
- art. 13 ust. 2 trzeci akapit – procedura aktualizacji załącznika III do dyrektywy,
- art. 14 ust. 2 akapit drugi i trzeci – procedura w przypadku odstąpienia od wymogu dotyczącego umożliwienia migrantowi wyboru pomiędzy odbyciem stażu adaptacyjnego a zdaniem testu umiejętności,
- art. 15 ust. 2 i 5 – procedura przyjmowania lub odwoływania wspólnych platform,
- art. 20 – procedura zmiany załącznika IV do dyrektywy,
- art. 21 ust. 6 akapit drugi – procedura poświadczająca uzyskanie wiedzy i umiejętności,
- art. 21 ust. 7 – procedura aktualizacji załącznika V do dyrektywy,
- art. 25 ust. 5 – procedura zmiany minimalnych okresów kształcenia dla lekarzy specjalistów,
- art. 26 akapit drugi – procedura poszerzenia wykazu o nowe specjalności medyczne,
- art. 31 ust. 2 akapit drugi – procedura zmiany wykazu przedmiotów w zakresie kształcenia pielęgniarek odpowiedzialnych za opiekę ogólną,
- art. 34 ust. 2 akapit drugi – procedura zmiany wykazu przedmiotów w zakresie kształcenia lekarzy dentystów,
- art. 35 ust. 2 akapit trzeci – procedura zmiany minimalnych okresów specjalistycznego kształcenia lekarsko-dentystycznego,
- art. 38 ust. 1 akapit drugi – procedura zmiany wykazu przedmiotów w zakresie kształcenia lekarzy weterynarii,
- art. 40 ust. 1 akapit trzeci – procedura zmiany wykazu przedmiotów w zakresie kształcenia położnych,
- art. 44 ust. 2 akapit drugi – procedura zmiany wykazu przedmiotów w zakresie kształcenia farmaceutów,
- art. 46 ust. 2 – procedura zmiany uzyskanych umiejętności i wiedzy w przypadku architektów,
- art. 61 – klauzula odstępstwa.

▼ **M6**

2. Postanowienia art. 56 ust. 3 i 4 wprowadza się w życie w następujący sposób:

Komisja informuje państwa członkowskie o właściwych organach i o koordynatorze wyznaczonym przez Szwajcarię, po tym jak Szwajcaria prześle Komisji stosowne informacje, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu.

3. Postanowienia art. 57 akapit drugi wprowadza się w życie w następujący sposób:

Wyznaczony przez Szwajcarię koordynator przekazuje informacje Komisji, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu.

4. Artykuł 63 nie ma zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie aktów prawnych oraz komunikatów, o których mowa w pkt 1a. Artykuły 58 i 64 nie mają zastosowania.

- c. W pkt 1 załącznika II do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„w Szwajcarii:

- Opticien diplômé, diplomierter Augenoptiker, ottico diplomato (optyk z federalnym dyplomem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 17 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, a kolejne cztery lata należy poświęcić na przyuczenie do zawodu lub odbycie stażu zawodowego, z których dwa lata można odbyć bezpośrednio po odbyciu prywatnego szkolenia w pełnym wymiarze; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy wyższego stopnia. Upoważnia to posiadacza tytułu do dostosowywania szkieł kontaktowych lub przeprowadzania testów wzroku w ramach działalności na własny rachunek lub jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

- Audioprothésiste avec brevet fédéral, Hörgeräte-Akustiker mit eidg. Fachausweis, audioprotesista con attestato professionale federale (akustyk aparatów słuchowych z federalnym zaawansowanym certyfikatem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 15 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, co najmniej trzy lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, a kolejne trzy lata należy poświęcić na przyuczenie do zawodu lub odbycie stażu zawodowego, w tym prywatnego szkolenia; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy. Upoważnia to posiadacza tytułu do wykonywania zawodu w ramach działalności na własny rachunek lub jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

- Bottier-orthopédiste diplômé, diplomierter Orthopädie-Schuhmachermeister, calzolaio ortopedico diplomato (producent obuwia ortopedycznego z federalnym dyplomem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 17 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, a kolejne cztery lata należy poświęcić na przyuczenie do zawodu lub odbycie stażu zawodowego,

▼ **M6**

w tym prywatnego szkolenia; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy wyższego stopnia. Upoważnia to posiadacza tytułu do wykonywania zawodu w ramach działalności na własny rachunek lub jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

- Technicien dentiste, maître, diplomierter Zahntechnikermeister, odontotecnico, maestro (technik dentystyczny z federalnym dyplomem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 18 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, a kolejne pięć lat należy poświęcić na przyuczenie do zawodu lub odbycie stażu zawodowego, w tym prywatnego szkolenia; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy wyższego stopnia. Upoważnia to posiadacza tytułu do wykonywania zawodu w ramach działalności na własny rachunek lub jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

- Orthopédiste diplômé, diplomierter Orthopädist, ortopedista diplomato (ortopeda z federalnym zaawansowanym certyfikatem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 18 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, a kolejne pięć lat należy poświęcić na przyuczenie do zawodu lub odbycie stażu zawodowego, w tym prywatnego szkolenia; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy wyższego stopnia. Upoważnia to posiadacza tytułu do wykonywania zawodu w ramach działalności na własny rachunek lub jako pracownik zatrudniony na podstawie umowy o pracę.”.

- d. W pkt 4 załącznika II do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„w Szwajcarii:

- Guide de montagne avec brevet fédéral, Bergführer mit eidg. Fachausweis, guida alpina con attestato professionale federale (przewodnik górski z federalnym zaawansowanym dyplomem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 13 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe pod nadzorem wykwalifikowanego specjalisty, w tym kształcenie prywatne; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy. Posiadacz tytułu jest upoważniony do samodzielnego wykonywania zawodu.

- Professeur de sports de neige avec brevet fédéral, Schneesportlehrer mit eidg. Fachausweis, Maestro di sport sulla neve con attestato professionale fédérale (nauczyciel sportów zimowych z federalnym zaawansowanym dyplomem wyższego wykształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego)

Wymaga minimum 15 lat kształcenia, z czego co najmniej dziewięć lat powinno stanowić kształcenie podstawowe, cztery lata kształcenie zawodowe oraz szkolenie organizowane częściowo w miejscu pracy, a częściowo przez instytucję szkoleniową, lub należy zdobyć cztery lata doświadczenia zawodowego; kolejne dwa lata należy poświęcić na kształcenie się i zdobywanie doświadczenia w ramach przyuczenia do zawodu; na koniec okresu kształcenia należy zdać egzamin zawodowy. Posiadacz tytułu jest upoważniony do samodzielnego wykonywania zawodu.”.

- e. W pkt 5.1.1 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

▼ M6

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Arztdiplom Diplôme fédéral de médecin Diploma federale di medico	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

f. W pkt 5.1.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom als Facharzt Diplôme de médecin spécialiste Diploma di medico specialista	Eidgenössisches Departement des Innern und Verbindung der Schweizer Ärztinnen und Ärzte Département fédéral de l'intérieur et Fédération des médecins suisses Dipartimento federale dell'interno e Federazione dei medici svizzeri	1 czerwca 2002 r.”

g. W pkt 5.1.3 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Tytuł
Anestezjologia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Anästhesiologie Anesthésiologie Anestesiologia
Kraj	Tytuł
Chirurgia ogólna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Chirurgie Chirurgie Chirurgia
Kraj	Tytuł
Neurochirurgia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Neurochirurgie Neurochirurgie Neurochirurgia

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Położnictwo i ginekologia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Gynäkologie und Geburtshilfe Gynécologie et obstétrique Ginecologia e ostetricia

▼ **M9**

Kraj	Tytuł
Medycyna ogólna (chorób wewnętrznych) Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Allgemeine Innere Medizin Médecine interne générale Medicina interna generale

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Okulistyka Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Ophthalmologie Ophtalmologie Oftalmologia

Kraj	Tytuł
Otorynolaryngologia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Oto-Rhino-Laryngologie Oto-rhino-laryngologie Otorinolaringoiatria

Kraj	Tytuł
Pediatrya Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Kinder- und Jugendmedizin Pédiatrie Pediatría

Kraj	Tytuł
Medycyna układu oddechowego Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Pneumologie Pneumologie Pneumologia

Kraj	Tytuł
Urologia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Urologie Urologie Urologia

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Ortopedia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Orthopädische Chirurgie und Traumatologie des Bewegungsapparates Chirurgie orthopédique et traumatologie de l'appareil locomoteur Chirurgia ortopedica e traumatologia del sistema motorio
Kraj	Tytuł
Anatomia patologiczna Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Pathologie Pathologie Patologia
Kraj	Tytuł
Neurologia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Neurologie Neurologie Neurologia
Kraj	Tytuł
Psychiatria Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Psychiatrie und Psychotherapie Psychiatrie et psychothérapie Psichiatria e psicoterapia
Kraj	Tytuł
Radiologia diagnostyczna Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Radiologie Radiologie Radiologia
Kraj	Tytuł
Radioterapia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Radio-Onkologie/Strahlentherapie Radio-oncologie/radiothérapie Radio-oncologia/radioterapia

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Chirurgia plastyczna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Plastische, Rekonstruktive und Ästhetische Chirurgie Chirurgie plastique, reconstructive et esthétique Chirurgia plastica, ricostruttiva ed estetica
Kraj	Tytuł
Chirurgia klatki piersiowej Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Herz- und thorakale Gefässchirurgie Chirurgie cardiaque et vasculaire thoracique Chirurgia del cuore e dei vasi toracici
Kraj	Tytuł
Chirurgia dziecięca Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Kinderchirurgie Chirurgie pédiatrique Chirurgia pediatrica
Kraj	Tytuł
Kardiologia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Kardiologie Cardiologie Cardiologia
Kraj	Tytuł
Gastroenterologia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Gastroenterologie Gastroentérologie Gastroenterologia
Kraj	Tytuł
Reumatologia Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Rheumatologie Rhumatologie Reumatologia

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Hematologia ogólna Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Hämatologie Hématologie Ematologia
Kraj	Tytuł
Endokrynologia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Endokrinologie-Diabetologie Endocrinologie-diabétologie Endocrinologia-diabetologia
Kraj	Tytuł
Fizjoterapia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Physikalische Medizin und Rehabilitation Médecine physique et réadaptation Medicina fisica e riabilitazione
Kraj	Tytuł
Dermatologia i wenerologia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Dermatologie und Venerologie Dermatologie et vénéréologie Dermatologia e venerologia
Kraj	Tytuł
Medycyna tropikalna Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Tropen- und Reisemedizin Médecine tropicale et médecine des voyages Medicina tropicale e medicina di viaggio
Kraj	Tytuł
Psychiatria dziecięca Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Kinder- und Jugendpsychiatrie und -psychot-herapie Psychiatrie et psychothérapie d'enfants et d'adolescents Psichiatria e psicoterapia infantile e dell'ado-lescenza

▼ **M6**

Kraj	Tytuł
Choroby nerek	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Nephrologie Néphrologie Nefrologia
Kraj	Tytuł
Choroby zakaźne	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Infektiologie Infectiologie Malattie infettive
Kraj	Tytuł
Medycyna społeczna	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Prävention und Gesundheitswesen Prévention et santé publique Prevenzione e salute pubblica
Kraj	Tytuł
Farmakologia	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Klinische Pharmakologie und Toxikologie Pharmacologie et toxicologie cliniques Farmacologia e tossicologia cliniche
Kraj	Tytuł
Medycyna pracy	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Arbeitsmedizin Médecine du travail Medicina del lavoro
Kraj	Tytuł
Alergologia	
Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Allergologie und klinische Immunologie Allergologie et immunologie clinique Allergologia e immunologia clinica
Kraj	Tytuł
Medycyna nuklearna	
Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Nuklearmedizin Médecine nucléaire Medicina nucleare

▼ **M6**

Kraj	Tytuł dyplomu
Chirurgia zębowa, jamy ustnej i szczękowo-twarzowa (podstawowe kształcenie medyczne i lekarsko-dentystyczne) Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie Chirurgie orale et maxillo-faciale Chirurgia oro-maxillo-facciale

▼ **M9**

Kraj	Tytuł
Onkologia kliniczna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Medizinische Onkologie Oncologie médicale Oncologia medica
Kraj	Tytuł
Genetyka kliniczna Minimalna długość szkolenia: 4 lata	
Szwajcaria	Medizinische Genetik Génétique médicale Genetica medica”

▼ **M6**

- h. W pkt 5.1.4 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom als praktischer Arzt/praktische Ärztin Diplôme de médecin praticien Diploma di medico generico	Médecin praticien Praktischer Arzt Medico generico	1 czerwca 2002 r.”

- i. W pkt 5.2.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

▼ **M6**

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	1. Diplomierter Pflegefachfrau, diplomierter Pflegefachmann Infirmière diplômée et infirmier diplômé Infermiera diplomata e infermiere diplomato	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Ecoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	1 czerwca 2002 r.
	2. Bachelor of Science in nursing	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Ecoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	30 września 2011 r.

▼ **M9**

	3. Diplomierter Pflegefachfrau HF, diplomierter Pflegefachmann HF Infirmière diplômée ES, infirmier diplômé ES Infermiera diplomata SSS, infermiere diplomato SSS	Höhere Fachschulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles supérieures qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole specializzate superiori che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	1 czerwca 2002 r.”
--	---	---	---	--------------------

▼ M6

j. W pkt 5.3.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Zahnarztdiplom Diplôme fédéral de médecin-dentiste Diploma federale di medico-dentista	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		Zahnarzt Médecin-dentiste Medico-dentista	1 czerwca 2002 r.”

k. W pkt 5.3.3 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

Ortodoncja			
„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom für Kieferorthopädie Diplôme fédéral d'orthodontiste Diploma di ortodontista	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte-Gesellschaft Département fédéral de l'intérieur et Société suisse d'odonto-stomatologie Dipartimento federale dell'interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia	1 czerwca 2002 r.

Chirurgia stomatologiczna			
Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom für Oralchirurgie Diplôme fédéral de chirurgie orale Diploma di chirurgia orale	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte-Gesellschaft Département fédéral de l'intérieur et Société suisse d'odonto-stomatologie Dipartimento federale dell'interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia	30 kwietnia 2004 r.”

▼ **M6**

- l. W pkt 5.4.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Tierarzt-diplom Diplôme fédéral de vétérinaire Diploma federale di veterinario	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

- m. W pkt 5.5.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

▼ **M9**

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	1. Diplomierte Hebamme Sage-femme diplômée Levatrice diplomata	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	1 czerwca 2002 r.
	2. [Bachelor of Science [Name of the UAS] in Midwifery] »Bachelor of Science HES-SO de Sage-femme« (Bachelor of Science HES-SO in Midwifery) »Bachelor of Science BFH Hebamme« (Bachelor of Science BFH in Midwifery) »Bachelor of Science ZFH Hebamme« (Bachelor of Science ZHAW in Midwifery)	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	1 czerwca 2002 r.”

▼ M6

n. W pkt 5.6.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Apothekerdiplom Diplôme fédéral de pharmaciens Diploma federale di farmacisti	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

o. W pkt 5.7.1 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
Szwajcaria	Diploma di architettura (Arch. Dipl. USI)	Accademia di Architettura dell'Università della Svizzera Italiana		1996–1997
	Master of art. BFH/HES-SO en architecture, Master of art. BFH/HES-SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES-SO) we współpracy z Berner Fachhochschule (BFH)	—	2007–2008
	Master of art. BFH/HES-SO in Architektur, Master of art. BFH/HES-SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES-SO) we współpracy z Berner Fachhochschule (BFH)		2007–2008
	Master of art. FHNW in Architektur	Fachhochschule Nordwestschweiz FHNW	—	2007–2008
	Master of art. FHZ in Architektur	Fachhochschule Zentralschweiz (FHZ)	—	2007–2008

▼ **M6**

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
	Master of art. ZFH in Architektur	Zürcher Fachhochschule (ZFH), Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (ZHAW), Departement Architektur, Gestaltung und Bauingenieurwesen	—	2007–2008
	Master of Science MSc in Architecture, Architecte (arch. dipl. EPF)	Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne		2007–2008
	Master of Science ETH in Architektur, MSc ETH Arch	Eidgenössische Technische Hochschule Zurich		2007–2008”

p. W załączniku VI do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
Szwajcaria	1. Dipl. Arch. ETH, arch. dipl. EPF, arch. dipl. PF	2004–2005
	2. Architecte diplômé EAUG	2004–2005
	3. Architekt REG A Architecte REG A Architetto REG A	2004–2005”

2a. **377 L 0249:** Dyrektywa Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. mająca na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług (Dz.U. L 78 z 26.3.1977, s. 17),

zmieniona przez:

- 1 79 H: Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Greckiej oraz dostosowań w Traktatach (Dz.U. L 291 z 19.11.1979, s. 91),
- 1 85 I: Akt dotyczący warunków przystąpienia Królestwa Hiszpanii i Republiki Portugalskiej oraz dostosowań w Traktatach (Dz.U. L 302 z 15.11.1985, s. 160),
- decyzję Rady Unii Europejskiej 95/1/WE, Euratom, EWWiS z dnia 1 stycznia 1995 r. dostosowującą dokumenty dotyczące przystąpienia nowych państw członkowskich do Unii Europejskiej (Dz.U. L 1 z 1.1.1995, s. 1),

▼ **M6**

- **1 2003 T**: Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),
 - dyrektywę Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141).
- b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 77/249/EWG dostosowuje się w następujący sposób:
- 1) w art. 1 ust. 2 dodaje się, co następuje:

„Szwajcaria:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”;
 - 2) art. 8 nie ma zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie dyrektywy 77/249/EWG.
- 3a. **398 L 0005**: Dyrektywa 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. mająca na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 77 z 14.3.1998, s. 36),
- zmieniona przez:
- **1 2003 T**: Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),
 - dyrektywę Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141).
- b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 98/5/WE dostosowuje się w następujący sposób:
- 1) w art. 1 ust. 2 lit. a) dodaje się, co następuje:

„Szwajcaria:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”;
 - 2) art. 16 i 17 nie mają zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie dyrektywy 98/5/WE;

▼ M6

3) art. 14 wprowadza się w życie w następujący sposób:

Komisja informuje państwa członkowskie o właściwych organach wyznaczonych przez Szwajcarię, po tym jak Szwajcaria prześle Komisji stosowne informacje, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu.

4a. **374 L 0556:** Dyrektywa Rady 74/556/EWG z dnia 4 czerwca 1974 r. ustanawiająca szczegółowe przepisy dotyczące środków przejściowych odnoszących się do handlu i dystrybucji produktów toksycznych i działalności w tym zakresie, związanych z profesjonalnym wykorzystaniem tych produktów, z działalnością pośredników włącznie (Dz.U. L 307 z 18.11.1974, s. 1).

b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 74/556/EWG dostosowuje się w następujący sposób:

1) art. 4 ust. 3 wprowadza się w życie w następujący sposób:

Komisja informuje państwa członkowskie o właściwych organach wyznaczonych przez Szwajcarię, po tym jak Szwajcaria prześle Komisji stosowne informacje, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu.

2) art. 7 nie ma zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie dyrektywy 74/556/EWG.

5a. **374 L 0557:** Dyrektywa Rady 74/557/EWG z dnia 4 czerwca 1974 r. w sprawie osiągnięcia swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług w odniesieniu do działalności osób pracujących na własny rachunek oraz pośredników zajmujących się handlem i dystrybucją produktów toksycznych (Dz.U. L 307 z 18.11.1974, s. 5),

zmieniona przez:

— decyzję Rady Unii Europejskiej 95/1/WE, Euratom, EWWiS z dnia 1 stycznia 1995 r. dostosowującą dokumenty dotyczące przystąpienia nowych państw członkowskich do Unii Europejskiej (Dz.U. L 1 z 1.1.1995, s. 1),

— 1 2003 T: Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),

— dyrektywę Rady 2006/101/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą dyrektywy 73/239/EWG, 74/557/EWG i 2002/83/WE w dziedzinie swobodnego świadczenia usług, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 238).

b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 74/557/EWG dostosowuje się w następujący sposób:

1) w Szwajcarii:

Wszystkie produkty i substancje toksyczne wyszczególnione w ustawie o truciznach (usystematyzowany zbiór przepisów federalnych (CC 813.1), a w szczególności produkty i substancje wymienione w związanych z tą ustawą rozporządzeniach (CC 813) oraz w rozporządzeniach o substancjach trujących dla środowiska (CC 814 812.31, 814 812.32 i 814 812.33);

▼ **M6**

2) art. 7 ust. 5 wprowadza się w życie w następujący sposób:

Komisja informuje państwa członkowskie o właściwych organach wyznaczonych przez Szwajcarię, po tym jak Szwajcaria prześle Komisji stosowne informacje, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu.

3) art. 8 nie ma zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie dyrektywy 74/557/EWG.

6a. **386 L 0653**: Dyrektywa Rady 86/653/EWG z dnia 18 grudnia 1986 r. w sprawie koordynacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek (Dz.U. L 382 z 31.12.1986, s. 17).

b. Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 86/653/EWG dostosowuje się w następujący sposób:

Artykuł 22 nie ma zastosowania. Koordynator wyznaczony przez Szwajcarię zgodnie z art. 56 dyrektywy 2005/36/WE informuje jednak Komisję, wraz z kopią do Wspólnego Komitetu, o przepisach przyjętych na podstawie dyrektywy 86/653/EWG.

SEKCJA B: AKTY PRAWNE, KTÓRE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY BIORĄ POD UWAGĘ

Umawiające się strony biorą pod uwagę treść następującego aktu:

7. **389 X 0601**: Zalecenie Komisji 89/601/EWG z dnia 8 listopada 1989 r. dotyczące szkolenia personelu medycznego w zakresie nowotworów (Dz.U. L 346 z 27.11.1989, s. 1)

PROTOKÓŁ W SPRAWIE DRUGICH DOMÓW W DANII

Umawiające się Strony postanawiają, że protokół 1 do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską dotyczący nabywania nieruchomości w Danii ma również zastosowanie do niniejszej Umowy w zakresie nabywania przez obywateli szwajcarskich drugich domów w Danii.

▼B**PROTOKÓŁ DOTYCZĄCY WYSP ALANDZKICH**

Umawiające się Strony postanawiają, że protokół 2 do Aktu przystąpienia Finlandii do Unii Europejskiej dotyczący Wysp Alandzkich ma również zastosowanie do niniejszej Umowy.

AKT KOŃCOWY

Pełnomocnicy

KRÓLESTWA BELGII,

KRÓLESTWA DANII,

REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC,

REPUBLIKI GRECKIEJ,

KRÓLESTWA HISZPANII,

REPUBLIKI FRANCUSKIEJ,

IRLANDII,

REPUBLIKI WŁOSKIEJ,

WIELKIEGO KSIĘSTWA LUKSEMBURGA,

KRÓLESTWA NIDERLANDÓW,

REPUBLIKI AUSTRII,

REPUBLIKI PORTUGALSKIEJ,

REPUBLIKI FINLANDII,

KRÓLESTWA SZWECJI,

ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ BRYTANII I PÓŁNOCNEJ
IRLANDII,

i

WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ,

z jednej strony, oraz

KONFERDERACJI SZWAJCARSKIEJ,

z drugiej strony,

▼B

spotykając się dnia 21 czerwca 1999 roku w Luksemburgu w celu podpisania Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, przyjęli wymienione poniżej wspólne deklaracje i dołączyli je do niniejszego Aktu końcowego:

- Wspólną deklarację w sprawie ogólnej liberalizacji w świadczeniu usług,
- Wspólną deklarację w sprawie emerytur byłych pracowników instytucji Wspólnot Europejskich zamieszkujących w Szwajcarii,
- Wspólną deklarację w sprawie stosowania Umowy,
- Wspólną deklarację w sprawie dalszych negocjacji.

Przyjęli oni także do wiadomości następujące deklaracje załączone do niniejszego Aktu końcowego:

- deklarację Szwajcarii w sprawie odnowienia Umowy,
- deklarację Szwajcarii w sprawie polityki migracyjnej i azylowej,
- deklarację Szwajcarii w sprawie uznawania dyplomów architektów,
- deklarację Wspólnoty Europejskiej i jej Państw Członkowskich w sprawie artykułów 1 i 17 załącznika I,
- deklarację w sprawie szwajcarskiej obecności w komitetach.

Sporządzono w Luksemburgu dnia dwudziestego pierwszego czerwca tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego dziewiątego roku.

Hecho en Luxemburgo, el ventiuno de junio de mil novecientos noventa y nueve.

Udfærdiget i Luxembourg den enogtyvende juni nitten hundrede og nioghalvfems.

Geschehen zu Luxemburg am einundzwanzigsten Juni neunzehnhundertneunundneunzig.

Έγινε στο Λουξεμβούργο, στις είκοσι μία Ιουνίου χίλια εννιακόσια ενενήντα εννέα.

Done at Luxembourg on the twenty-first day of June in the year one thousand nine hundred and ninety-nine.

Fait à Luxembourg, le vingt-et-un juin mil neuf cent quatre-vingt dix-neuf.

Fatto a Lussemburgo, addì ventuno giugno millenovecentonovantanove.

Gedaan te Luxemburg, de eenentwintigste juni negentienhonderd negenennegentig.

Feito em Luxemburgo, em vinte e um de Junho de mil novecentos e noventa e nove.

Tehty Luxemburgissa kahdentenäkymmenentenäensimmäisenä päivänä kesäkuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäyhdeksän.

Som skedde i Luxemburg den tjugoförsta juni nittonhundraionio.

▼ B

Pour le Royaume de Belgique
 Voor het Koninkrijk België
 Für das Königreich Belgien

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Diese Unterschrift verbindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

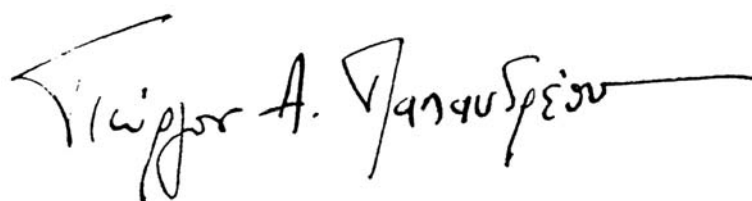
På Kongeriget Danmarks vegne

Für die Bundesrepublik Deutschland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

▼B

Por el Reino de España

A stylized, cursive signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.

Pour la République française

A stylized, cursive signature in black ink, featuring a prominent vertical stroke and a horizontal stroke at the end.

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

A stylized, cursive signature in black ink, with a long, flowing horizontal stroke and a vertical stroke at the end.

Per la Repubblica italiana

A stylized, cursive signature in black ink, with a long, flowing horizontal stroke and a vertical stroke at the end.

Pour le Grand-Duché de Luxembourg

A stylized, cursive signature in black ink, with a long, flowing horizontal stroke and a vertical stroke at the end.

▼B

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

A stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Für die Republik Österreich

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Gottfried' with a long, flowing tail.

Pela República Portuguesa

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jai - Gomes'.

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tarja Haavio'.

För Konungariket Sverige

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom.

▼B

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Por la Comunidad Europea
 For Det Europæiske Fællesskab
 Für die Europäische Gemeinschaft
 Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
 For the European Community
 Pour la Communauté européenne
 Per la Comunità europea
 Voor de Europese Gemeenschap
 Pela Comunidade Europeia
 Euroopan yhteisön puolesta
 På Europeiska gemenskapens vägnar

Für der schweizerischen Eidgenossenschaft
 Pour la Confédération suisse
 Per la Confederazione svizzera

WSPÓLNA DEKLARACJA

w sprawie ogólnej liberalizacji w świadczeniu usług

Umawiające się Strony zobowiązują się rozpocząć w najkrótszym możliwym terminie negocjacje w sprawie ogólnej liberalizacji w świadczeniu usług na podstawie *acquis communautaire*.

WSPÓLNA DEKLARACJA

w sprawie emerytur byłych pracowników instytucji Wspólnot Europejskich zamieszkujących w Szwajcarii

Komisja Wspólnot Europejskich i Szwajcaria zobowiązują się poszukiwać odpowiedniego rozwiązania dla problemu podwójnego opodatkowania emerytur byłych pracowników instytucji Wspólnot Europejskich zamieszkujących w Szwajcarii.

WSPÓLNA DEKLARACJA

w sprawie stosowania Umowy

Umawiające się Strony podejmą niezbędne środki dla stosowania *acquis communautaire* w stosunku do obywateli innej Umawiającej się Strony zgodnie z zawartą między nimi Umową.

WSPÓLNA DEKLARACJA

w sprawie dalszych negocjacji

Wspólnota Europejska i Konfederacja Szwajcarska deklarują swój zamiar podjęcia negocjacji w celu zawarcia porozumień w obszarach wspólnego zainteresowania, takich jak uaktualnienie protokołu 2 do Porozumienia o Wolnym Handlu z 1972 r. i szwajcarskie uczestnictwo w niektórych wspólnotowych programach szkoleniowych, młodzieżowych, dotyczących środków masowego komunikowania się, statystycznych i środowiskowych. Prace przygotowawcze do tych negocjacji powinny postępować szybko po zakończeniu bieżących negocjacji dwustronnych.

▼B**DEKLARACJA SZWAJCarii****w sprawie odnowienia Umowy**

Szwajcaria deklaruje, że podejmie decyzję w sprawie odnowienia Umowy w okresie siódmego roku od jego zastosowania, na podstawie mających zastosowanie procedur wewnętrznych.

DEKLARACJA SZWAJCarii

w sprawie polityki migracyjnej i azylowej

Szwajcaria potwierdza swoje pragnienie wzmocnienia współpracy z UE i jej Państwami Członkowskimi w zakresie migracji i polityki azylowej. W tym celu Szwajcaria chce uczestniczyć w systemie UE koordynującym wnioski o przyznanie azylu i proponuje, by rozpocząć negocjacje w celu zawarcia konwencji równoległej do konwencji dublińskiej (Konwencja określająca państwa odpowiedzialne za badanie wniosków azylowych składanych w jednym z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich, podpisana w Dublinie dnia 15 czerwca 1990 r.).

▼B**DEKLARACJA SZWAJCarii****w sprawie uznawania dyplomów architektów**

Szwajcaria proponuje Wspólnemu Komitetowi Umowy w sprawie swobodnego przepływu osób, z chwilą jego utworzenia, by została podjęta decyzja o włączeniu dyplomów architektów przyznawanych przez szwajcarskie uniwersytety nauk stosowanych do załącznika III do Umowy w sprawie swobodnego przepływu osób, zgodnie z przepisami dyrektywy 85/384/EWG z dnia 10 czerwca 1986 r.

▼B**DEKLARACJA WSPÓLNOTY EUROPEJSKIEJ I JEJ PAŃSTW
CZŁONKOWSKICH****w sprawie art. 1 i 17 załącznika I**

Wspólnota Europejska i jej Państwa Członkowskie deklarują, że art. 1 i 17 załącznika I do Umowy nie naruszają *acquis communautaire* w odniesieniu do warunków zatrudniania pracowników będących obywatelami krajów trzecich w kontekście transgranicznego świadczenia usług.

DEKLARACJA

w sprawie obecności szwajcarskiej w komitetach

Rada zgadza się, by przestawicie Szwajcarii mogli, w zakresie spraw dla nich interesujących, być obecni na spotkaniach następujących komitetów i grup roboczych ekspertów w charakterze obserwatorów:

- komitety programów badawczych, włącznie z Komitetem Badań Naukowych i Technicznych (CREST),
- Komisja Administracyjna do spraw Ubezpieczeń Społecznych dla Migrujących Robotników,
- Grupa Koordynująca do spraw Wzajemnego Uznawania Dyplomów Wyższych Uczelni,
- komitety doradcze do spraw tras lotniczych oraz stosowania zasad konkurencji w obszarze transportu lotniczego.

Przedstawiciele Szwajcarii nie będą obecni podczas głosowania w komitetach.

W przypadku innych komitetów zajmujących się obszarami spraw objętych niniejszą Umową, w odniesieniu do których Szwajcaria przyjęła *acquis communautaire* lub inne równoważne środki, Komisja będzie konsultowała się ze szwajcarskimi ekspertami w sposób określony w art. 100 Porozumienia EOG.